

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV BOHEMISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

JAZYK A STYL KOMUNIKACE NA SOCIÁLNÍ SÍTI

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Bohumila Junková, CSc.

Autorka práce: Bc. Pavla Kvardová

Studijní obor: Bohemistika navazující

Ročník: 3.

2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 28. 7. 2017

Pavla Kvardová

Poděkování

Chtěla bych velice poděkovat doc. PaedDr. Bohumile Junkové, CSc., za odborné vedení mé diplomové práce, cenné rady, a především za její vstřícnost a ochotu.

Anotace

Diplomová práce se zaměří na komunikaci diskutujících na sociální síti www.facebook.com. Cílem práce bude na základě shromážděného materiálu provést stylistický rozbor textů, doložit užívání prostředků primárně mluvených v nepřipravených psaných textech a poukázat na stírání hranic mezi spontánními nepřipravenými texty psanými a mluvenými. S tímto posunem souvisí zhodnocení, zda je možné zařadit tyto druhy textů k funkčnímu stylu prostědělovacímu, tedy stylu, pro který je charakteristická spontánní mluvenost. Práce bude rozdělena na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části prokáže diplomantka znalost odborné literatury, především současných nejnovějších mluvnic, učebnic stylistiky a časopisů Slovo a slovesnost a Naše řeč.

Annotation

The diploma thesis focuses on discussing community on social media, concretely www.facebook.com. The aim of the thesis is to make a stylistic analysis of collected material to prove the use of spoken language in spontaneous written texts and point out the vanishing border between written and spoken language. This vanishing difference between spoken and written language relates to evaluation whether it is possible to place these texts to matter-of-fact functional style for which the spoken language is characteristic. The thesis is divided into two parts – theoretical and practical. The author shows her knowledge of literature, especially of the grammatical and stylistical publications and two linguistical journals *Slovo a slovesnost* and *Naše řeč*.

Obsah

Úvod	9
1. Internet a sociální sítě	11
1.1 Historie a vznik internetu	11
1.2 Sociální sítě	11
2. Komunikace	13
2.1 Komunikační proces	13
2.2 Členění komunikátu podle účasti komunikantů na komunikaci	13
2.3 Dialog	14
2.4 Monolog	14
3. Zprostředkovaná a nezprostředkovaná komunikace	16
3.1 Zprostředkovanost podle Kořenského	16
3.2 Zprostředkovanost a typy interakce podle Thompsona	17
4. Funkční styl prostědělovací.....	19
4.1 Vymezení funkčního stylu prostědělovacího	19
4.2 Charakteristika funkčního stylu prostědělovacího	19
4.3 Stylová norma prostědělovacích komunikátů	20
4.3.1 Hláskosloví a tvarosloví	21
4.3.2 Syntax	21
4.3.3 Lexikum.....	21
5. Stylistika mluvené a psané češtiny	23
5.1 Jazykové prvky	24
6. Internetové komunikáty z pohledu jazykovědců.....	25
6.1 Návrh metodologie.....	26
7. Stylotvorné faktory ve vztahu ke komunikaci na sociální síti.....	29
7.1 Objektivní stylotvorné faktory	29
7.2 Subjektivní stylotvorné faktory.....	32
7.3 Shrnutí.....	34
8. Korpus soukromé korespondence.....	35
8.1 Jazyk v KSK-dopisy	35
8.2 Pravopis.....	36
9. Metodologie	38
10. Hláskosloví	40
10.1 Kvantita vokálů.....	40

10.2	Diftongizace -ý v -ej, úžení -é v -í	40
10.3	Protetické v-	41
10.4	Vypouštění hlásek, zjednodušování souhláskových skupin	41
10.5	Vypouštění hlásky j-	41
10.6	Vkladné -u-	42
10.7	Abreviace	42
10.8	Shrnutí.....	43
11.	Tvarosloví.....	45
11.1	Koncovka -ma	45
11.2	Vynechání koncových hlásek	45
11.3	Příčestí l-ové s kmenem -nu-	45
11.4	Zakončení komparativu adverbíí na -jc	45
11.5	Nářeční prvky.....	45
11.6	Shrnutí.....	46
12.	Lexikum.....	47
12.1	Kontaktové prostředky	47
12.1.1	Pozdravy.....	47
12.1.2	Oslovení	47
12.1.2.1	Přezdívky.....	48
12.1.3	Enklitické partikule	49
12.1.4	Ostatní kontaktové prostředky	49
12.2	Parazitní výrazy	50
12.3	Citoslovce	51
12.4	Deminutiva a augmentativa	51
12.4.1	Deminutiva	51
12.4.2	Augmentativa	52
12.5	Univerbizace	52
12.6	Slova cizího původu.....	53
12.7	Frazémy a idiomy	56
12.8	Vulgarismy.....	57
12.9	Běžně mluvená čeština.....	59
12.10	Shrnutí.....	61
13.	Pravopis.....	63
13.1	Shrnutí.....	65
14.	Korekce.....	66

14.1 Vlastní korekce	66
14.2 Automatické korekce	67
14.3 Ovlivnění zprostředkovatelským médiem	68
15. Stylotvorné faktory.....	69
15.1 Objektivní stylotvorné faktory	69
15.1.1 Míra připravenosti komunikace	69
15.1.2 Charakter adresáta	69
15.1.3 Ráz komunikátu	70
15.1.4 Téma.....	72
15.1.5 Shrnutí.....	74
15.2 Subjektivní stylotvorné faktory.....	75
15.2.1 Shrnutí	79
Závěr	80
Bibliografie	87
Přílohy.....	90

Úvod

Velká část naší každodenní komunikace probíhá prostřednictvím moderních komunikačních technologií. Rozhodli jsme se zabývat sociální sítí Facebook, která má v současné době více než 2 miliardy uživatelů¹. Prostřednictvím této sítě je pak možné navázat kontakty s uživateli známými i neznámými a sdílet s nimi své příspěvky.

Posun lidstva ke stále novějším informačním a komunikačním kanálům považujeme za přirozený vývoj. Považujeme za důležité zabývat se právě jazykem, jenž můžeme díky této platformě zaznamenávat. V komunikátech objevujících se na sociálních sítích můžeme totiž nejlépe pozorovat nejaktuálnější jazykový vývoj, k němuž dochází téměř neustále, jelikož se přizpůsobuje potřebám svých uživatelů.

Vzhledem k tomu, že považujeme za nereálné obsáhnout komunikaci na internetu v celé její šíři, je stanoveným cílem diplomové práce zaznamenat alespoň nepatrný zlomek komunikace na sociálních sítích, určité tendence komunikantů a popsat základní jevy, které se pravidelně vyskytují v jejich projevech.

Diplomová práce se soustředí primárně na komunikáty sdílené mezi uživateli na chatu. Tyto projevy jsou neveřejné a probíhají mezi dvěma či více lidmi. Většinou se však jedná o dialog mezi dvěma uživateli, ačkoli Facebook nabízí možnost komunikace mezi více pisateli. Dále se pak mohou komunikanti vyjádřit v komentářích k nejrůznějším příspěvkům a vést veřejnou diskuzi i pod nimi.

Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. V teoretické části se opíráme o klasické stylistické publikace i o nejnovější články věnované internetovým komunikátům. Zaměřujeme se na historii vzniku internetu i sociálních sítí, na komunikaci jako takovou a její zprostředkování. Následuje shrnutí prostěsdělovacího funkčního stylu podle *Současné stylistiky*, v této kapitole si vymezujeme i základní jazykové prvky, které se v tomto funkčním stylu objevují. Plynule pak přejdeme k publikacím a článkům, které se již zabývají samotnou komunikací na internetu a sociálních sítí. Navrženo bude také několik možných přístupů ke zkoumání těchto komunikátů, ať už v rámci

¹ JAVŮREK, Karel. *Facebook už používají přes 2 miliardy lidí, počet uživatelů největší sociální sítě na světě stále stoupá* [online]. [cit. 2017-07-05]. Dostupné z: <https://connect.zive.cz/bleskovky/facebook-uz-pouziva-pres-2-miliardy-lidi-pocet-uzivatelu-nejvetsi-socialni-site-na-svete-stale-stoupa/sc-321-a-188329/default.aspx>

prostředlovacího funkčního stylu či bez zřetele k němu. Dále se pak zabýváme objektivními a subjektivními stylovými faktory, které jsou nedílnou součástí vzniku těchto komunikátů. V poslední kapitole je pozornost zaměřena na Korpus soukromé korespondence.

Mezi teoretickou a praktickou částí je zařazena metodologie, v této kapitole si vysvětlíme, jak jsme přistupovali k samotnému sběru jazykového materiálu a podle jakých kritérií jsme vybírali texty, které byly následně zařazeny do praktické části.

Za stěžejní pak logicky považujeme část praktickou, kde se budeme zabývat hláskoslovím, tvaroslovím, lexikem a stylovými faktory. V hláskosloví a tvarosloví se zaměříme na výskyt obecněčeských jevů, předpokládáme však, že jazykově nejplodnější bude část lexikální. Soustředit se tedy budeme především na rysy mluvenosti v těchto psaných spontánních textech. V závěru praktické části pak budou zmíněny i stylové faktory. Objektivní stylové faktory jsou aplikovány na materiál uživatelů, jejichž projevy se zabýváme v celé práci. Subjektivní stylové faktory pak budou demonstrovány na příspěvcích neznámých uživatelů, tyto projevy jsou veřejně přístupné na sociálních sítích.

Cílem práce je tedy rozbor vybraných textů a zaměření se na stírání hranic mezi psaností a mluveností v nepřipravených komunikátech na sociálních sítích. Při rozboru psaných textů pak považujeme za důležité jednotlivé jevy uvést, udělat jejich shrnutí a zamyslet se nad jejich vznikem či důvodem, proč se uživatelé rozhodli zvolit právě ty prostředky, které si vybrali. Se stíráním hranic mezi psaností a mluveností pak logicky souvisí samotné zařazení spontánních psaných komunikátů a zhodnocení jejich příslušnosti k funkčním stylům, i bez zřetele k nim.

1. Internet a sociální sítě

1.1 Historie a vznik internetu

Počátky vzniku internetu sahají až do roku 1958, kdy ministerstvo obrany USA založilo agenturu ARPA (Advanced Research Project Agency), která podporovala výzkumné projekty vedoucí k vývoji nových technologií. V létě roku 1968 vznikl projekt ARPANET založený na přenosu paketových dat. Na stejné bázi byly vytvořeny různé sítě podobné ARPANETu, ale nemohly spolu komunikovat.²

„V roce 1973 proto Bob Kahn a Vint Cerf začali pracovat na specifikacích, které měly sjednotit protokoly paketových sítí, jejich rozhraní s koncovými počítači a datové objekty vyměňované v těchto sítích.“³ Bob Kahn a Vint Cerf tedy umožnili propojení geograficky vzdálených a technicky různorodých sítí, čímž vznikla síť, kterou dnes nazýváme internet.

K prvnímu spuštění internetu v České republice došlo 13. února 1992 na pražském ČVUT, v té době byl internet určen pouze pro akademickou komunitu. Dalším problémem tehdejšího internetu byli hackeři, kteří psali programy, které nebyly pro běžného uživatele použitelné. V této době byl internet stále ještě textový. „Opravdovou revolucí, která způsobila pozdější masové rozšíření Internetu, byl vznik služby WWW (World Wide Web). Došlo k ní na evropské půdě, konkrétně v ženevském Centru jaderného výzkumu CERN. Vynálezci WWW, Tim Berners-Lee a Robert Cailliau, použili známý princip hypertextu – souboru textů navzájem propojených odkazy – a přidali k tomu komunikační protokol nazvaný HTTP (Hyper-Text Transfer Protocol).“⁴ Přes World Wide Web tedy v současné době vyhledáváme požadované stránky.

1.2 Sociální sítě

Rozvoj sociálních sítí začal už v polovině 90. let minulého století ve Spojených státech amerických. Prostřednictvím těchto sítí spolu komunikovali především studenti, kteří už na svých stránkách spravovali vlastní profily a okruhy přátel. Facebook založili bývalí

² *Historie internetu* [online]. [cit. 2017-07-05]. Dostupné z: <https://www.jaknainternet.cz/page/1205/historie-internetu/>

³ tamtéž

⁴ tamtéž

studenti Harvardské univerzity, aby studentům prvního ročníku usnadnili orientaci v novém prostředí.⁵

„[H]lavní myšlenka sociální sítě leží v aktivitě jejích uživatelů. Profily, fotky, videa, vzkazy na zdi, to všechno měly i předchozí sociální sítě, které nakonec odumřely. Jenže Facebook přidal novou funkci a tou byl kanál ‚Vybraných příspěvků‘ (New Feed).“⁶ Na Facebooku si tedy lze založit profil, prostřednictvím něž přidáváte fotky, videa a příspěvky. Tato sociální síť se však nyní neomezuje jen na tyto základní funkce a je zde možné například využít živé vysílání, kde mají vaši přátelé možnost komentovat video vysílané v reálném čase. Vzhledem ke své velké popularitě je tato sociální síť také často využívána například pro marketing. Jedním ze zajímavých faktorů je přizpůsobivost této sítě aktuálním potřebám uživatelů či rychlost uživatelů při reakci na současné dění. Prostřednictvím Facebooku se například šíří i velké množství vtipných obrázků, jichž se po události, která mohla souviset například s politickým skandálem, objevují až tisíce a masivně se po síti šíří, jelikož je uživatelé mohou sdílet na svých profilech i ve skupinách.

Pro naši práci je důležitá především komunikace mezi uživateli Facebooku. Zde si uvedeme několik možností, jak spolu mohou uživatelé komunikovat. Nejveřejnější je příspěvek do skupiny, k níž mohou patřit až tisíce členů, kteří mají možnost na příspěvek reagovat. Takovýto příspěvek však můžete vložit i na svůj vlastní profil, je však viditelný jen pro uživatele, kteří jsou vašimi přáteli. Komunikovat lze dále prostřednictvím komentářů pod daným příspěvkem. Pro nás je však nejzajímavější komunikace prostřednictvím soukromého chatu. Tohoto chatu se samozřejmě může účastnit i větší množství uživatelů, primárně je však užíván pro dialog pouze dvou uživatelů Facebooku. Tato komunikace nemusí probíhat jen prostřednictvím počítače, lze k ní využít například i tablety či mobilní telefony, pro něž je vytvořena aplikace Messenger, která toto spojení urychluje. V chatu je pak možné využít různé emotikony, obrázky, videa, GIFy⁷, samolepky a další.

⁵ KULHÁNKOVÁ, Hana a Jakub ČAMEK. *Fenomén facebook*. Kladno: Jakub Čamek, s. 9

⁶ tamtéž, s. 9

⁷ jednoduché animace

2. Komunikace

„Komunikace je proces dorozumívání, společenský styk s cílem výměny myšlenkových obsahů mezi účastníky komunikace/komunikanty.“⁸ Z toho vyplývá, že každou interakci, která proběhne mezi dvěma či více účastníky za účelem sdělení myšlenkových obsahů, lze považovat za komunikaci. Vzniklý komunikát je pak výsledkem komunikace. Podle Čechové (2000, s. 355) jsou základními složkami „účastníci komunikace/komunikanti, záměr produktora a očekávání recipienta, způsob kontaktu komunikantů a vztahy mezi nimi, téma, kód, kanál komunikace, komunikát“.

Zde vidíme, že komunikace zahrnuje různé způsoby dorozumívání, například u kódu komunikace, kde se může bez problémů vyskytovat i kód číslicový nebo telegrafní. Důležité je tedy samotné sdělení a záměr produktora, který komunikaci započal se zmíněným cílem sdělení myšlenkového obsahu.

2.1 Komunikační proces

Akt komunikace vždy vzniká za specifikovatelné situace, která tento akt ovlivňuje. Za prvky, které tuto komunikaci ovlivňují, můžeme označit dobu, místo a společenskou atmosféru. Dále pak můžeme předpokládat, že změní-li se jeden z těchto prvků, bude ovlivněn celý komunikační akt. Komunikační situaci tvoří počet účastníků, jejich sociální zázemí, vzdělanost, věk, vztahy mezi jednotlivci, dále pak i prostředí a čas.⁹

Čechová (2000, s. 357) dělí komunikační proces na tři etapy: 1. Komunikační koncepce (plán), 2. Vlastní komunikování: lokuce (sám akt vyjadřování) a ilokuce (akt užití jazyka s jistým záměrem), 3. Recepce/přijímání komunikátu. Tyto tři etapy se zpravidla vyskytují v komunikaci připravené, nikoli v projevech spontánních a nepřipravených.

2.2 Členění komunikátu podle účasti komunikantů na komunikaci

Tyto projevy dělíme na dialogické (komunikace mezi dvěma nebo více účastníky vzniklé komunikační situace) a monologické (projev jednotlivce směrem k libovolnému množství posluchačů, kteří jeho projev nenarušují).

⁸ ČECHOVÁ, Marie. *Čeština - řeč a jazyk*. 2., přeprac. vyd. Praha: ISV, 2000. Jazykověda (Institut sociálních vztahů), s. 355

⁹ tamtéž, s. 357

2.3 Dialog

„Dialog je dvousměrná nebo vícesměrná komunikace, při níž jsou aktivní obě, popř. všechny zúčastněné strany; jeho podstatou je reagování zúčastněných stran na sebe.“¹⁰ Vzhledem k tomu, že dialog je založen na spontánní aktivitě komunikantů, může se téma kdykoli změnit, mluvčí se však mohou v rámci svého dialogu k původnímu tématu bez problémů opět vrátit.

„Frekventovaným typem dialogu je rozhovor založený na otázkách a odpovědích. Otázka představuje stimul/podnět, odpověď pak reakci na něj.“¹¹ Otázky může klást jen jeden z účastníků komunikace, stejně tak je mohou klást všichni účastníci. Dialog komunikanty svádí k uvádění přebytku informací, jelikož tyto druhy rozhovorů často nejsou omezeny časově.

2.4 Monolog

„Monolog na rozdíl od dialogu představuje komunikaci jednosměrnou. Jazykově aktivní je pouze jedna strana, představovaná mluvčím nebo pisatelem, případný adresát se řečí neprojeví.“¹² Monolog bývá tematicky ucelenější než dialog, jelikož není mluvčí rušen dalšími diskutujícími, kteří mohou téma hovoru změnit. Monologů se užívá v různých oblastech i různých funkčních stylech, můžeme však říci, že nejčastěji se využívá pro odborné přednášky, při řečnických projevech a často také v uměleckém funkčním stylu, když je autorem využit v pásmu vypravěče.

V analyzovaných textech se můžeme setkat s monology i dialogy. U monologických pasáží se však i přesto předpokládá, že mají uživatelé možnost na ně reagovat, ale nemusí již navázat další konverzaci s autorem. Jak jsme již zmiňovali, vlastní stránky na sociálních sítích mívají také celebrity, které zde sice sdílí statusy či fotografie, ale ke komentářům diskutujících pod článkem se vyjadřují jen sporadicky.

Naopak u konverzací, které jsou předmětem praktické části, se předpokládá, že spolu diskutující naváží dialog. Na pomezí mezi dialogem a monologem vnímáme komentáře. Uživatelé sociálních sítí se mohou vyjádřit k jakémukoli příspěvku, není však povinností ostatních diskutujících na tyto komentáře reagovat. Samozřejmě se objevují také

¹⁰ ČECHOVÁ, Marie. *Čeština - řeč a jazyk*. 2., přeprac. vyd. Praha: ISV, 2000. Jazykověda (Institut sociálních vztahů), s. 360

¹¹ tamtéž, s. 361

¹² tamtéž, s. 362

komentáře, u nichž je zřejmé, že pisatel ani žádnou reakci nepředpokládá, zatímco u soukromé konverzace prostřednictvím chatu se naopak odpověď od příjemce očekává.

3. Zprostředkovaná a nezprostředkovaná komunikace

3.1 Zprostředkovanost podle Kořenského

Kořenský se ve své stati s názvem *Sémiotické parametry vývoje mezilidské komunikace* zpočátku zabývá otázkou vymezení pojmu zprostředkovaná komunikace. Nejprve se věnuje komunikaci technicky zprostředkované, tento pojem by pak bylo možné aplikovat na dorozumivací spojení prostřednictvím současné počítačové technologie. Kořenský nabízí zajímavou tezi, v níž tvrdí, že bychom za zprostředkující technologii mohli považovat již knihtisk. Dále pak říká, že „pokud ovšem budeme trvat na tom, že charakter zprostředkující technologie přiznáme pouze zařízením, která jsou elektrotechnického a dále pak elektronického charakteru, bude třeba posunout příslušnou hranici kupředu.“¹³ V naší práci budeme za zprostředkující technologii považovat tato nejmodernější zařízení elektrotechnického a elektronického charakteru.

Kořenský se dále zabývá vymezením zprostředkovanosti a nezprostředkovanosti komunikace z hlediska místa a času. „Hranice místa jsou dány fyziologickou, nezprostředkovanou, technicky neposílenou slyšitelností, hranice času jsou pak založeny na replikovém sledu, který není nijak ovlivněn konzervací obsahu předcházejících replik.“¹⁴ Kořenský zdůrazňuje důležitost neposíleného vizuálního kontaktu mezi komunikanty. Z této teorie tedy jasně vyplývá, že komunikace, kterou sledujeme na internetu, je z pohledu místa i času komunikací zprostředkovanou. Kořenský však dále uznává, že současná technologie dokáže překonat bariéru času i prostoru. Pro příklad si můžeme uvést komunikaci telefonickou, v níž je díky bezprostřední dialogické konverzaci dodržena jednota času. Televize naopak překonává bariéru prostoru. Pro nás je však z hlediska následujícího výzkumu nejdůležitější komunikace počítačová. Kořenský (2005, s. 9) říká, že „počítač znamená opětné posílení pozice psaného jazyka, dochází však zároveň k ‚měkkčení‘ hranice mezi psaným a mluveným jazykem.“

Zajímavé je též Kořenského nahlížení na znak v tomto kontextu. Nejprve naráží na Saussurovu teorii označujícího a označovaného, dále však uvádí, že pro účely zprostředkované komunikace je nutné nahlížet na znak pragmaticky, tedy jako na „něco,

¹³ KOŘENSKÝ Jan. *Sémiotické parametry vývoje mezilidské komunikace*. in JAKLOVÁ, Alena, ed. *Komunikace - styl - text: sborník z mezinárodní lingvistické konference : České Budějovice, 20.-22. září 2005*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta, Ústav bohemistiky, 2006, s. 7

¹⁴ tamtéž, s. 8

co vstupuje mezi komunikanty a takto ovlivňuje jejich komunikaci.“¹⁵ Dále lze říci, že znak můžeme považovat za zprostředkovatele komunikace, která by nemohla vzniknout bez jeho užití, mluvíme pak tedy o tzv. znacích grafických.

V závěru článku Kořenský zmiňuje vliv mluvené komunikace na psanou elektronickou komunikaci, tedy prolínání prvků spisovného jazyka s rysy obecné češtiny, a hovoří také o jakési destrukci syntaktických principů tradiční psané komunikace. Těmto vlivům se samozřejmě budeme věnovat v praktické části této práce.

3.2 Zprostředkovanost a typy interakce podle Thompsona

„Po převážnou část dějin lidstva probíhala většina sociální interakce, jíž se lidé účastnili, tak, že se setkávali tvář v tvář. Při setkáních si vyměňovali symbolická sdělení nebo se věnovali jiným činnostem, avšak fyzicky byli přitom vždy přítomni na stejném místě.“¹⁶ Toto Thompsonovo tvrzení je nevyvratitelné vzhledem k faktu, že lidé v dřívějších dobách neměli možnost komunikaci jakkoli zprostředkovávat. Podle Thompsona (2004, s. 70) dochází k šíření mediálních produktů již od poloviny patnáctého století. Za zlomový objev tedy považuje knihtisk. Tento objev samozřejmě napomohl šíření informací a vědomostí, nemůžeme však říci, že by zcela změnil charakter mezilidské interakce, ačkoli tento vynález samozřejmě do jisté míry upozadil orální tradici předávání znalostí a informací.

„[R]ozvoj komunikačních médií vytváří nové formy jednání a interakce a nové druhy sociálních vazeb, jež se už ve své podstatě liší od těch, které vznikaly při interakci tvář v tvář, převažující v komunikaci po většinu předchozích dějin lidstva.“¹⁷ Thompson se stejně jako Kořenský zabývá problematikou času a prostoru. Vzhledem k tomu, že účastníci komunikace již nemusí být ve stejnou dobu na stejném místě, dochází podle Thompsona ke vzniku nových forem spojení mezi lidmi. Větší dosah v prostoru umožňuje komunikantům například bezprostředně reagovat na události, které vznikly na různě vzdálených místech.

Thompson (2004, s. 71) vyděluje tři typy interakce:

¹⁵ KOŘENSKÝ Jan. *Sémiotické parametry vývoje mezilidské komunikace*. in JAKLOVÁ, Alena, ed. *Komunikace - styl - text: sborník z mezinárodní lingvistické konference : České Budějovice, 20.-22. září 2005*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta, Ústav bohemistiky, 2006, s. 8

¹⁶ THOMPSON, John B. *Média a modernita: sociální teorie médií*. Praha: Karolinum, 2004. Mediální studia, s. 70

¹⁷ tamtéž, s. 70

1. Interakce tváří v tvář
2. Zprostředkovaná interakce
3. Zprostředkovaná kvaziinterakce

U interakce tváří v tvář je zcela zřejmé, že se jedná o interakci, během níž se oba komunikanti nacházejí ve stejné čase i prostoru. Tento způsob nabízí mluvčím využívat nejen odkazy na přímou skutečnost, která se kolem nich odehrává, ale mohou při komunikaci využít i nonverbálních prvků.

Zprostředkovanou interakci pak Thompson staví do protikladu k interakci tváří v tvář. „Zprostředkovaná, mediovaná interakce vyžaduje použití nějakého technického média, které dokáže zajistit přenos informací nebo symbolických obsahů k jedincům vzdáleným v prostoru, čase nebo v obou rozměrech.“¹⁸ Zde je například důležité dostatečně nastínit kontextovou situaci, tedy zvážit, jak velké množství informací potřebuje mluvčí pro pochopení našeho sdělení. Oproti první zmíněné interakci je tedy nutné pokusit se nahradit časoprostorovou neshodu pomocí slovních sdělení.

Zprostředkovaná kvaziinterakce je podle Thompsona (2004, s. 72) „svou povahou monologická a zahrnuje produkci symbolických sdělení pro neurčitý soubor potenciálních příjemců.“ V tomto druhu interakce se tedy nejedná o komunikaci mezi dvěma či více subjekty, ale o pouhé jednosměrné sdělení směrem k blíže neurčenému počtu příjemců. Tito příjemci nejsou schopni na daná sdělení reagovat. Se zprostředkovanou kvaziinterakcí se můžeme setkat u masových medií, jako je například rozhlas, televize či noviny.

V naší práci se zabýváme zprostředkovanou interakcí. Můžeme však říci, že i tento druh interakce je ovlivněn již zmíněnými zbylými dvěma druhy. Především proto, že zprostředkovanou interakci lze považovat za určitou modifikaci interakce tváří v tvář. Zprostředkovaná kvaziinterakce nám naopak často dává podněty k tomu, abychom někoho kontaktovali (a to především prostřednictvím libovolného technického média), za účelem co nejrychlejšího možného sdělení skutečností, které jsme se dozvěděli nebo o nich chceme diskutovat.

¹⁸ THOMPSON, John B. *Média a modernita: sociální teorie médií*. Praha: Karolinum, 2004. Mediální studia, s. 71

4. Funkční styl prostědělovací

V této kapitole se zabýváme charakteristikou a vymezením prostědělovacího funkčního stylu. Pozornost je dále zaměřena především na jeho přehodnocení v rámci současného přístupu k tomuto stylu a také jsou zhodnoceny faktory, které vyvolaly diskuze ohledně tohoto tématu.

4.1 Vymezení funkčního stylu prostědělovacího

Prostědělovací funkční styl užíváme v komunikaci neveřejné, tedy v běžném hovoru, a dále například při komunikaci skrze média zprostředkovávající tuto běžnou komunikaci. Tato neveřejnost komplikuje definici prostědělovacího funkčního stylu. Čechová (2008, s. 192) se proto ptá, má-li tato komunikace vůbec nějaký styl, čímž se dotýká i otázky, zda je vhodné tento styl řadit ke zbylým funkčním stylům, jelikož jeho komunikáty využívají celého spektra národního jazyka a současně také všech prostředků parajazykových a nejazykových. Ve výsledku však Čechová dochází k závěru, že je tento styl „v mnoha ohledech protikladný stylům ostatním, a i když jeho jednotlivé prvky ovlivňují vyjadřování publicistiky nebo rétoriky a jsou zobrazovány v krásné literatuře, jde o styl s vlastními normami.“¹⁹

U tohoto funkčního stylu je samozřejmě nejkomplicovanější samotné sledování jeho projevů. Vzhledem k tomu, že se jedná o komunikaci primárně mluvenou, pro niž je nejvýraznějším rysem spontánnost, je složité komunikáty zaznamenávat.

„V těchto komunikátech se také jazyk nejrychleji obměňuje, protože není vázán žádnou vědomě osvojenou normou, a to ani jazykovou, ani komunikační – rozhoduje v podstatě jen norma řečového chování malého společenství, v němž projev vzniká a jemuž slouží.“²⁰ Samozřejmě je možné pořizovat například nahrávky nepřipravených dialogů, ale vezmeme-li v úvahu, kolik takovýchto komunikátů vznikne během jediného dne, není možné všechny rysy a specifika těchto rozhovorů zaznamenat.

4.2 Charakteristika funkčního stylu prostědělovacího

Tento funkční styl se pokusíme vymezit pomocí faktorů konstituujících komunikáty prostědělovací stylové oblasti. Za základní funkci označuje Čechová (2008, s. 193)

¹⁹ ČECHOVÁ, Marie, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná stylistika*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 193

²⁰ tamtéž, s. 192

funkci komunikační (sdělnou). Dále označuje za významnou i funkci fatickou (kontaktnou). Dalšími faktory, které podle Čechové ovlivňují jazyk a styl těchto komunikátů, jsou spontánnost, mluvenost, soukromost, dialogičnost a vázanost na kontext a komunikační situaci. Za základní stylový faktor prostěsdělovacího funkčního stylu pokládá autorka spontánnost.

Spontánnost se vyskytuje především v mluvených komunikátech, vzhledem k rozvoji moderních komunikačních technologií však můžeme pozorovat vzrůstající množství nejrůznějších spontánních příspěvků psaných. Nezanedbatelná část uživatelů moderního způsobu komunikace stále rozlišuje rozdíl mezi psanými neveřejnými příspěvky a mluvou při běžném dorozumívání, i přesto však můžeme sledovat postupné stírání hranic mezi psaností a mluveností v neoficiálních projevech. Čechová (2008, s. 194) zmiňuje i spontánní projevy psané, které jsme v dřívější době mohli zaznamenat například v dopisech. Nyní se tyto spontánní psané projevy objevují, díky technologickému vývoji a změně formy komunikace, na internetu.

Můžeme také říci, že se mluvenostní prvky v současné komunikaci vyskytují mnohem častěji. Ačkoli se i v dopisech jednalo o komunikaci soukromou, spontánnost nelze považovat za konstituující faktor jejich vzniku. Při psaní dopisů si dá jedinec více záležet na svém vlastním projevu a také má na jeho přípravu větší množství času, nejde zde o co nejrychlejší sdělování daných skutečností. Na rozdíl od současné praxe, ve které se již setkáváme s projevy, při nichž si uživatelé chtějí prostřednictvím chatu vyměnit co možná největší objem sdělovaných skutečností v co nejkratší možné době.

Mluvenost, která je tedy konstituující vlastností komunikátů prostěsdělovacího funkčního stylu, se často objevuje v textech tohoto stylu. Pisatelé se již více soustředí na obsah svých sdělení než na samotnou formu.

4.3 Stylová norma prostěsdělovacích komunikátů

„Norma těchto projevů je vymežitelná jen negativně, můžeme říci, že ten či onen jazykový prostředek do dané normy nepatří, ne však podat skutečný výčet prvků nutných.“²¹ Stylové normy jsou u funkčního stylu prostěsdělovacího tedy v podstatě volné. Z konstituujících faktorů tohoto stylu, jimiž jsou spontánnost a mluvenost, vyplývá, že v průběhu vzniku komunikátu se mohou objevit libovolné jazykové

²¹ ČECHOVÁ, Marie, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná stylistika*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 201

prostředky. Tento styl nemá z jazykového hlediska žádná pravidla a omezení, která se týkají výběru užitých prostředků.

Z hlediska hláskosloví a tvarosloví můžeme tedy zaznamenat jak spisovnou češtinu, tak i obecněčeské jevy v celé jejich šíři. Syntax bude pravděpodobně jednodušší nebo se budou naopak objevovat méně souvislá, dlouhá souvětí. U lexikální stránky opět předpokládáme výskyt výrazů ze všech vrstev slovní zásoby.

4.3.1 Hláskosloví a tvarosloví

Z hlediska hláskosloví se v mluvených textech objevují především tyto rysy: diftong *ej* za *y*, *i* vzniklé úžením z *é* a protetické *v-*. U morfologie předpokládáme především výskyt těchto obecněčeských jevů: jednotná koncovka *-ma* v 7. p. pl. všech mluvnických jmen, adverbia končící na *-jc* a vynechávání *-l* po souhlásce v přičestí minulém mužského rodu.

4.3.2 Syntax

Z hlediska syntaxe bývá komunikát prostěsdělovacího funkčního stylu méně propracován, často se jedná o jednodušší syntaktické celky. Čechová (2008, s. 204) dodává, že „není vždy zcela jasně intonačně vymezena hranice výpovědních celků a u některých mluvčích je pak obtížné sledovat hranice výpovědí, a tudíž analyzovat jejich stavbu“. Často se v komunikátech tohoto druhu objevují odchylky od větné stavby.

Mezi odchylky od větné stavby patří anakolut, zeugma, atrakce, kontaminace vazeb a apoziopse.²²

4.3.3 Lexikum

„Lexikální stavba je charakterizována vrstvou tzv. kolokvialismů, hovorových slov a frazémů, které stojí na pomezí spisovnosti nebo mimo ni.“²³ Dále se podle Čechové (2008, s. 204) často objevují slova s velkým rozsahem a malým obsahem, slova kontaktová, zvýšený výskyt částic, citoslovcí, zájmen a parazitních výrazů. Z hlediska lexika se tedy u komunikátů prostěsdělovacího funkčního stylu objevují slova ze všech útvarů národního jazyka.

²² ČECHOVÁ, Marie. *Čeština - řeč a jazyk*. 3., rozš. a upr. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2011, s. 299-300

²³ ČECHOVÁ, Marie, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná stylistika*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 204

Mezi útvary národního jazyka řadíme spisovnou češtinu, jejíž mluvenou variantou je pak čeština hovorová. Mezi nespisovné útvary řadíme nářečí, jejichž interdialektem je obecná čeština. „Významnou součástí nespisovné slovní zásoby jsou sociolekty, tedy argot, žargon, slang a profesní mluva, přičemž některé z uvedených termínů jazykovědci považují za synonyma.“²⁴ Předpokládáme, že se v analyzovaných textech bude prolínat primárně čeština spisovná a obecná, v menší míře se pak pravděpodobně objeví i výrazy slangové.

Z lexikálního hlediska se u mluvených textů mohou často vyskytovat expresiva pozitivně i negativně zabarvená, především pak deminutiva, augmentativa a vulgarismy. Do současného mluveného jazyka často pronikají různé internacionalismy. Vzhledem k tomu, že se v praktické části budeme zabývat spontánními psanými texty, předpokládáme u slov cizího původu i zajímavé tvary při tvorbě či přejímání.

²⁴ HUGO, Jan, ed. *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. 3., rozš. vyd. Praha: Maxdorf, c2009, s. 11

5. Stylistika mluvené a psané češtiny

Stylistika mluvené a psané češtiny vydaná kolektivem autorů vedených Janou Hoffmannovou se zabývá elektronickou komunikací. V úvodu se tento kolektiv však zaměřil pouze na komunikaci pomocí SMS zpráv a e-mailů, nezmiňuje tedy komunikaci na sociálních sítích, ačkoli pojednávají o aspektech komunikace, které mohou být uplatnitelné i v naší práci.

Jsou zde zmíněny prostředky vyjadřování na internetových portálech, konkrétně pak komentáře pod publicistickými články a chatem. Při dalším čtení je však zřejmé, že za chat není považována primárně spontánní komunikace mezi dvěma osobami, u nichž předpokládáme určitou blízkost, nýbrž chat užívaný dvěma či více osobami, které jsou si navzájem cizí a snaží se spolu jistou formu vztahu teprve navázat. Chat mezi blízkými osobami je zde taktéž zmíněn, předpokládá se však, že komunikanti stále využívají při konverzaci přezdívky, jako tomu bylo v dřívějších formách chatu, kdy uživatelé navštěvovali pouze chatové skupiny.

Autorka kapitoly o elektronické komunikaci Jílková pak ve svém úvodu samozřejmě zmiňuje rozvoj sdělování prostřednictvím internetu a také sdílení různých odborných článků a prací i vznik tzv. blogů, které v dnešní době využívají uživatelé ke sdělování nejrůznějších pocitů a zážitků. S určitou formou těchto blogů se dnes setkáváme i na sociálních sítích, můžeme říci, že se je tato platforma využívána velmi často cestovateli či rodiči na mateřských dovolených, kteří tímto prostřednictvím sdílejí se sledujícími své starosti, zážitky i rady.²⁵

Podle Jílkové (2016, s. 105) patří tyto komunikáty do sféry běžného dorozumívání a tuto komunikaci pak dělíme na soukromou a veřejnou. Za veřejnou komunikaci považuje především již zmíněné blogy, které podle ní mají různý dosah a jsou určeny pro různé skupiny čtenářů. Blogy mohou být podle Jílkové určeny jen malému množství čtenářů nebo mohou být i založeny známou osobností, čímž získávají mnohem větší čtenářskou základnu. Z našeho pohledu však můžeme říci, že se právě tato forma sdělování a rozšiřování informací v současné době přesunula právě na sociální sítě, a to nejen na Facebook. Stalo se to především z toho důvodu, že uživatelé mají možnost pomocí

²⁵ HOFFMANNOVÁ, Jana, JIŘÍ HOMOLÁČ, ELIŠKA CHVALOVSKÁ, LUCIE JÍLKOVÁ, PETR KADERKA, PETR MAREŠ a KAMILA MRÁZKOVÁ. *Stylistika mluvené a psané češtiny*. Praha: Academia, 2016. Lingvistika (Academia), s. 105

jednoho účtu sledovat nepřehledné množství stránek a nemusí tedy složitě vyhledávat každého blogera zvlášť.

Jílková za komunikaci soukromou považuje SMS, soukromé e-maily a překvapivě také chaty a konverzace, které se odehrávají ve veřejném internetovém prostředí. Tyto konverzace považuje za soukromé kvůli potenciální anonymitě diskutujících.

Logicky bychom však za soukromou považovali takovou komunikaci, která je především neveřejná.

5.1 Jazykové prvky

Podle Jílkové (2016, s. 106) jsou z lexikální stránky nejprůzračnějšími prvky anglicismy, za další charakteristické prvky tohoto způsobu komunikace pak označuje zkracování a vulgarismy. Dále si všímá nonverbální komunikace, v tomto případě jsou podle ní průzračné emotikony. Zabývá se také varietami jazyka, jež se v elektronické komunikaci objevují, samozřejmě zmiňuje spisovnou češtinu, dále pak také nespisovné variety, které označuje za prostředek vyjádření místní příslušnosti pisatele.

Je zřejmé, že výskyt a množství anglicismů budou i nadále vzrůstat, a to z toho důvodu, že nepředpokládáme ústup či nahrazení tohoto způsobu komunikace či moderních technologií jako takových. Způsobů zkracování jsme však oproti Jílkové zaznamenali mnohem menší množství a nepovažujeme jej za natolik průzračné pro současný vývoj komunikace na internetu. Touto tezí se budeme zabývat v praktické části práce.

6. Internetové komunikáty z pohledu jazykovědců

Současná stylistika od Čechové byla vydána v roce 2008. Tato publikace se věnuje i internetovým komunikátům, bohužel však vychází pouze z těch, které byly zachyceny v dřívějších formách chatu. Většinou se proto jedná o projevy velmi mladých lidí ve věku okolo 15 let. Tomu posléze odpovídá i jejich projev. Často se pak jednalo o hromadné konverzace, tedy nikoli o chatový dialog, jaký můžeme vidět na dnešních sociálních sítích. Šlo o jistou formu zábavy, nikoli o dorozumívání se prostřednictvím internetu. Celkově lze říci, že tyto projevy byly od modifikace mluveného dialogu velmi vzdáleny.

Touto problematikou se dále zabývá Čmejrková (1997) ve svém článku *Čeština v síti: Psanost či mluvenost?*, která k rozboru využívá především e-mailovou komunikaci. Zde se nabízí argument, že e-mailovou komunikaci nelze považovat za spontánní. Může se sice jednat o konverzaci mezi dvěma přáteli, z podstaty fungování těchto komunikátů ji však ve většině případů nelze považovat za spontánní. Kromě toho, že v nás e-mailová konverzace evokuje pocit, že se jedná spíše o projevy funkčního stylu administrativního, je třeba vzít v úvahu, že střídání replik nemůže být odpovídajícím způsobem rychlé a plynulé.

„Chaty – to je prostor pro vytváření fiktivní identity a simulaci kontaktu, nalézání spřízněných duší, jindy jen úpěnlivé volání zanikající ve zmeti hlasů. Spolu s tím prostor pro needitované psaní, zapisovanou mluvenost, psaní nikoli jako ergon, které je výsledkem editačního procesu, nýbrž zárodečné psaní, psaní jako proces, jako energie. Protože tato interakce nemá k dispozici neverbální, tj. paralingvistické a kinezické, prostředky, kompenzuje je nadprodukcí grafických znaků, vrhaných do proudu jiných hlasů.“²⁶ Ačkoli se Čmejrková v tomto článku věnuje chatu, v němž spolu většinou komunikují dva neznámí lidé, rádi bychom alespoň vyzdvihli její tvrzení o tom, že se u chatu jedná o „needitované psaní a zapisovanou mluvenost“.

Chaty tedy podle Čmejrkové „[b]udou ... opravdu zřejmě média, která udají směr jazykových změn: rozhlas a zejména televize budou určovat normy mluvenosti a je možné, že internet bude udávat normy psanosti.“²⁷ Vzhledem k tomu, že některé internetové projevy mají z jazykového hlediska často velké nedostatky, nepředpokládáme, že by tyto komunikace mohly udávat normu, ačkoli je třeba vzít

²⁶ ČMEJRKOVÁ, Světlá. *E-čeština* (4–14) in *Čeština doma a ve světě*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, **XIV.**, s. 6

²⁷ tamtéž, s. 14

v úvahu, že uživatelé často vnímají psané texty, které se jim uloží do podvědomí, jako normativní. Užitá slova či slovní tvary pak vkládají i do svých textů, aniž by přesně tušili, odkud pochází. I tak si myslíme, že je nutné se danými komunikáty zabývat a zohledňovat i novotvary a nové přístupy k projevům, které se na internetu objevují.

Chromý pak v článku *Vachkovo pojetí psaného jazyka v kontrastu s běžnou (nejen internetovou) komunikací*²⁸ zmiňuje možnost posuzování psaných textů stylu podle čtyř parametrů, kterými jsou substance, materiál (médium), modalita a varieta. Tento přístup okrajově zmiňuje i Čmejková a zajisté by nám toto dělení usnadnilo rozdělování komunikátů prostředčím funkčního stylu.

Oproti již zmíněné e-mailové komunikaci a dřívější formě chatu, můžeme u současných sociálních sítí považovat projevy za opravdu spontánní. Ačkoli jsou stále ovlivněny faktem, že se k jejich zprostředkování využívá počítačů, tabletů a mobilních telefonů, tedy médií, která projev také částečně ovlivňují. Ať už se jedná o různé automatické opravy nebo o subjektivní pocity pisatele, který neužije určitých volnějších prostředků i z toho důvodu, že psaný komunikát by podle něj měl mít určité náležitosti.

Vracíme se opět k otázce, zda považovat tyto texty za spadající pod funkční styl prostředčím, a tedy je posuzovat jako psané texty tohoto stylu, nebo zda je vyčlenit jako zvláštní útvar, tedy posuzovat je bez vazby k němu.

Cílem této kapitoly je poukázat na to, že psaným spontánním textům by měla být věnována z pohledu tvůrců stylistik mnohem větší pozornost, jelikož jsou součástí našeho jazyka a mnoho vypovídají o jeho stavu. Především je tu možnost tyto projevy a jejich proměny neustále sledovat. Součástí kapitoly je i několik návrhů na řešení této problematiky a obhájení teze, že by těmto komunikátům měla být věnována pozornost.

6.1 Návrh metodologie

Podle Vachka²⁹ nejsou psaný a mluvený jazyk v hierarchickém postavení. S touto tezí můžeme souhlasit v případě klasického rozdělení funkčních stylů, kdy například administrativní styl využívá primárně jazyka psaného, prostředčím funkční styl pak jazyka mluveného. Budeme-li řadit chatové konverzace pod funkční styl prostředčím,

²⁸ CHROMÝ, Jan. *Vachkovo pojetí psaného jazyka v kontrastu s běžnou (nejen internetovou) komunikací*. (53-57) in *Čeština doma a ve světě*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, **XIV**.

²⁹ převzato z: CHROMÝ, Jan. *Vachkovo pojetí psaného jazyka v kontrastu s běžnou (nejen internetovou) komunikací*. (53-57) in *Čeština doma a ve světě*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, **XIV**.

bude zřejmě nutné určitou hierarchii vnímat. Jednalo by se totiž o psané komunikáty, které náleží k funkčnímu stylu, který vychází z mluvenosti, což by znamenalo, že se opravdu jedná o texty prostěsdělovacího funkčního stylu a hierarchicky by spadaly pod jeho mluvenou varietu.

Jako druhá se nabízí možnost tyto dva „podstyly“, tedy mluvený a psaný, funkčního stylu prostěsdělovacího hodnotit jakožto sobě rovné, avšak vzájemně se ovlivňující. Aplikace této teze v praxi by mohla být náročná především z toho důvodu, že tento styl využívá pouze mluvené komunikáty. Nabízí se tedy otázka, zda by se tyto dva podstyly mohly opravdu dostat na stejnou úroveň, když budou vycházet z původně mluveného prostěsdělovacího stylu.

Dále se pak nabízí varianta hodnotit tyto komunikáty také na základě teze Čechové, která určuje spontánnost jako konstituující faktor tohoto funkčního stylu, spontánnost je pak samozřejmě základem psaných i mluvených projevů tohoto stylu.

Mohli bychom poté vycházet ze sestavy čtyř parametrů DuBartellové³⁰, které zmiňují i Čmejrková a Chromý, a hodnotit je z pohledu substance, materiálu, modality a variety. V některých z těchto bodů by se pak komunikáty prostěsdělovacího funkčního stylu prolínaly. Dané projevy by se lišily v substanci a materiálu (médiu), shodovaly by se naopak v modalitě a varietě, čímž by se odlišily od ostatních funkčních stylů. Tyto parametry lze samozřejmě aplikovat na všechny funkční styly.

O poslední zmíněné variantě lze říci, že je postavena na bázi objektivních stylových faktorů, které se nabízí jako praktičtější pro budoucí hodnocení. Dále by bylo vhodné vystavět podobné parametry i na základě subjektivních stylových faktorů, které mají na výsledný projev taktéž velký vliv.

Ať už se rozhodneme k analyzovaným textům na základě uvedené metodologie přistupovat jakkoli, je v tomto případě nutné se těmto projevům více věnovat, a to z toho důvodu, že mají výpovědní hodnotu o stavu jazyka a jeho znalosti především u mladých lidí. Dalším důvodem je pak předpoklad, že se sociální sítě budou i nadále rozšiřovat, jejich uživatelů bude přibývat a prozatím je nepravděpodobné, že by tento styl komunikace mohl být v nejbližší době něčím nahrazen. Jazyk jako takový se samozřejmě neustále vyvíjí a je naším úkolem, abychom jeho změny zaznamenávali a měli bychom

³⁰ DuBARTELL, D. Language and Technological Medi: Devising Parameters for the Relationship between Speech and Writing. In Writing vs Speaking. Tübingen: Gunter Narr Verlag, 1994, s. 167–174

si být vědomi faktu, že právě nejnovější komunikační technologie jej ve velké míře ovlivňují.

7. Stylotvorné faktory ve vztahu ke komunikaci na sociální síti

7.1 Objektivní stylotvorné faktory

Objektivní stylotvorné faktory jsou v praktické části aplikovány přímo na různé druhy textů, které se vyskytují na sociálních sítích, pozornost je samozřejmě zaměřena i na uživatele využívající tento druh komunikace.

V této části práce se však nezaměřujeme na teorii týkající se jednotlivých faktorů, ale budeme je již částečně aplikovat na vybraný druh analyzovaných textů. Podle Chloupka (1991, s. 64–72) řadíme mezi objektivní slohotvorné činitele základní funkci komunikátu, ráz komunikátu, situaci a prostředí, charakter adresáta, užitou formu komunikátu, míru připravenosti komunikace, užitý kód jazykové komunikace a téma komunikátu.

a) základní funkce komunikátu/textu

V našem výzkumu se snažíme na analyzovaném materiálu prokázat, že se jedná o psané texty prostředředlovacího funkčního stylu.

b) ráz komunikátu

V příspěvcích na sociálních sítích můžeme vidět určitou hierarchii. Za projevy oficiální lze považovat takzvané statusy, jež uživatel sdílí veřejně. Polooficiální ráz by podle naší teorie měly komentáře, kde se uživatel může vyjádřit k jakékoli problematice řešené na sociální síti. Jako projev neoficiální bychom pak tedy označili samotný chat, tedy komunikaci mezi dvěma či více uživateli, která je soukromá a neveřejná.

c) situace a prostředí

V užším pojetí pracuje stylistika s prostředím soukromým a veřejným, ve druhém protikladu pak stojí prostředí známé a neznámé. Vzhledem k tomu, že se zabýváme psanými texty sdílenými přes internet, může být posouzení těchto objektivních činitelů složité. Komunikát například může vzniknout v prostředí známém, ale být určen příjemci, který pochází z prostředí pisateli neznámému. Narážíme zde na problém tzv. proxemiky.

d) charakter adresáta

- 1) adresát může být buď známý, nebo neznámý

Na sociální síti se lze spojit s uživateli známými i neznámými, u klasických uživatelů se však předpokládá, že většina jejich komunikace probíhá s uživateli, kteří jsou jim známi. Není však výjimkou, že dochází ke kontaktu mezi komunikanty zcela neznámými. Prostřednictvím Facebooku uživatelé často například nabízejí na prodej nejrůznější zboží, na základě čehož se pak vzájemně kontaktují komunikanti, kteří spolu nemají žádný vztah.

2) uvědomělý postoj k adresátům

„Nejvýznamnějším faktorem se v této souvislosti jeví uvědomělý postoj k adresátům, k jejich intelektuální úrovni, ke vzdělání, věku, ke znalostem charakteru, k jejich navyklému vyjadřování, popř. vžitý způsob kontaktu se známým adresátem apod.“³¹ Jak již bylo řečeno, jedná se většinou o konverzaci uživatelů, mezi nimiž je blízký vztah, a proto pisatelé k těmto faktorům přihlížejí a uzpůsobují jim své vyjadřování. Stejně jako u mluvených komunikátů prostřednělovacího funkčního stylu, i na sociálních sítích jednáme s uživateli nám známými. V případě, že tito uživatelé jednají s neznámým adresátem, logicky tomu přizpůsobí i své vyjadřování. Tento rozdíl se pak projevuje užitím druhé osoby singuláru nebo plurálu, tedy tykáním nebo vykáním.

3) kontakt s adresátem

Kontakt s adresátem může být přímý nebo nepřímý, přímý kontakt pak lze modifikovat (např. telefonický hovor), tento způsob však postrádá vizuální složku, dále existuje obměněný přímý kontakt, při němž se zpětná vazba projevuje neverbální komunikací. Psané texty jsou považovány za prostředek nepřímého kontaktu. V dialogické psané komunikaci, kde mají komunikanti možnost bezprostředně reagovat na sdělený obsah, však lze toto stanovisko přehodnotit a označit kontakt za modifikaci přímého kontaktu. Většina prozodických prostředků, které mohou být realizovány v projevu mluveném, však může být nahrazena graficky.

e) **forma komunikátu**

Minářová tvrdí, že „mezi komunikací mluvenou a psanou existuje zásadní rozdíl, který plyne z rozdílných podmínek jejich realizace.“³² Striktně tedy vyčleňuje rozdíl mezi těmito dvěma projevy, který dokonce označuje jako zásadní, a nedává možnost jakýmkoli jiným faktorům, aby toto rozdělení narušily. Ve své publikaci se zmiňuje pouze

³¹ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika češtiny*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 16

³² tamtéž, s. 18

o projevech smíšených, za které pak označuje mluvenou realizaci psaného komunikátu a písemnou reprodukci komunikátu mluveného, za tu však považuje například záznam rozhovoru, nikoli jeho realizaci skrze jiné médium.

Přístup Čechové k této problematice je již znatelně méně striktní. Zmiňuje, že „pokud jde o vlastní dichotomii řeč psaná – mluvená, ustupuje její význam ve vztahu k volbě jazykových prostředků v moderní době protikladu vyjadřování veřejné – důvěrné.“³³ Tento postřeh je našemu vlastnímu výzkumu mnohem bližší, stejně tak jako současné době, kdy se velmi často setkáváme s modifikací běžné komunikace právě prostřednictvím internetu a s ním spojených sociálních sítí. Dichotomie mluvenost – psanost bývá často upozaděna právě na základě ostatních objektivních stylistických faktorů, které v tomto případě ovlivňují projevy v mnohem větší míře, než samotné dělení na projevy mluvené a psané.

f) míra připravenosti komunikace

Míra připravenosti může být u textů tohoto stylu různá, závisí především na volbě pisatele a jeho časových možnostech. Sociální sítě jsou využívány k rychlému dorozumívání mezi komunikanty, to však nevylučuje projevy připravené a promyšlené. Připravenost a nepřipravenost projevu často také souvisí s již uvedenou hierarchií příspěvků, kdy záleží i na jejich veřejnosti a neveřejnosti. Například chatové konverzace můžeme považovat za modifikaci mluvené dialogické komunikace, jde tedy o spontánní a bezprostřední projev. V tomto případě záleží i na konkrétních preferencích samotných uživatelů. Někteří komunikanti na svůj projev nedbají tolik jako jiní, na sociálních sítích se samozřejmě objevují i uživatelé, kterým záleží na jejich sebeprezentaci i v soukromých dialozích.

g) kód jazykové komunikace

„V případě verbální komunikace je základním kódem verbální jazyk se svým systémem znaků, který může být realizován v psané podobě znaky grafickými a v mluvené podobě znaky zvukovými. Při komunikaci v českém prostředí jde o volbu mezi všemi útvary a poloútvary českého národního jazyka.“³⁴ V případě našich textů se jedná o komunikaci verbální, realizovanou psaným jazykem, z útvarů a poloútvárů národního jazyka se

³³ ČECHOVÁ, Marie. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV, 1997. Jazykověda, s. 132

³⁴ ČECHOVÁ, Marie, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná stylistika*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 82

v komunikátech na sociálních sítích objevují veškeré tyto prvky, velmi často se pak jedná o kombinaci jazyka spisovného a nespisovného.

h) téma komunikátu

Tradiční stylistika dříve neřadila téma mezi objektivní slohotvorné činitele, a i v současné době se o jeho zařazení vedou spory. V psaných textech prostěsdělovacího funkčního stylu nemusí být téma stejné po celou dobu trvání jedné konverzace, ta nám totiž nabízí možnost téma měnit, případně i udržovat komunikaci o několika různých tématech najednou.

7.2 Subjektivní stylové faktory

Podle Chloupka (1991, s. 73) mezi stylové faktory patří:

1. intelektuální a rozumová vyspělost komunikanta,
2. větší nebo menší schopnost abstrakce a logického myšlení,
3. životní zkušenosti, kulturní a společenský rozhled,
4. úroveň všeobecného a odborného vzdělání,
5. schopnost metajazykového myšlení a jazyková uvědomělost komunikanta,
6. znalost tématu jazykové komunikace a vztah k obsahu,
7. zaměstnání a zařazení komunikanta k určitému sociálnímu prostředí,
8. povahové a mentální vlastnosti komunikanta, jeho momentální fyzický a psychický stav a připravenost ke komunikaci,
9. povahové a jiné vlastnosti související s věkem a pohlavím komunikanta,
10. vztah k adresátovi a vědomí záměrné adresnosti komunikátu,
11. osobní sklony, záliby a zvyklosti komunikanta.

Zajímavé je i pojetí subjektivních stylových faktorů v Příruční mluvnici češtiny. Oproti Chloupkovi sem autor příslušné kapitoly Jelínek (2008, s.718) řadí navíc styl mužský a styl ženský. Autor zmiňuje, že rozdíly nejsou nikterak velké a nezahrnuje do toho stylu diferenciaci v přechylování nebo v préteritních koncovkách.

O rozdílu mezi těmito styly autor říká, že „tam, kde je prostor pro uplatnění subjektu širší, zjišťujeme v ženském stylu větší tendenci k explicitnímu vyjadřování, preferenci jistých témat, která ovšem vede k větší frekvenci lexikálních prostředků z jistých sémantických

okruhů, větší emocionálnost projevu, často i větší syntaktickou uvolněnost.“³⁵ Autor se v tomto případě vyjadřuje pouze ke stylu ženskému a nijak nám nepřibližuje styl mužský. Je tedy otázkou, zda máme mužský styl vnímat v opozici proti stylu ženskému. Mají muži tendenci k implicitnějšímu vyjadřování a je vůbec možné, aby muži nepreferovali jistá témata?

Rozdělení na mužský a ženský subjektivní styl je zajímavé, jistě má své opodstatnění, ale je zřejmě nutné tuto úvahu více rozvinout. Můžeme například vycházet z obecného předsudku či předpokladu, že mezi častá ženská témata patří nakupování, zatímco mezi ta mužská lze zařadit například sport. Jelínek dále pravděpodobně vychází z tvrzení, že ženy jsou citlivější a mají tendence ke zmiňování informací, které nejsou nutné k osvětlení potřebného sdělení. Nelze říci, že by neexistovali muži, kteří nemají tendence k explicitnímu vyjadřování, emocionalitě nebo že nejsou výmluvnější, můžeme však souhlasit s tím, že vyjmenované tendence jsou všeobecně považovány za charakteristické spíše pro ženy.

Všechny tyto subjektivní stylové faktory bezesporu ovlivňují výsledný projev, ne vždy je však možné jejich zachycení v textu. V psaných projevech funkčního stylu prostřední má komunikant možnost svůj text upravovat a stylizovat do určité podoby, která nám může znepřístupnit cestu k analýze subjektivních stylových faktorů. V nepřipravené mluvené řeči nemá mluvčí možnost si ověřit informace, které sděluje, v textech vyskytujících se na sociálních sítích má uživatel možnost si prostřednictvím internetu ověřit sdělované skutečnosti a vytvořit tím iluzi, že je například jeho kulturní a společenský rozhled mnohem širší než ve skutečnosti.

„Také sled myšlenek a jejich uspořádání v textu odpovídá mentalitě komunikanta. Rovněž je třeba počítat s tím, že schopnost nebo neschopnost plynule řadit myšlenky a adekvátně je vyjadřovat jazykovými prostředky může být ovlivněna také psychosomaticky, tj. momentálním psychickým a fyzickým stavem.“³⁶ V příkladech komunikátů na sociálních sítích můžeme v projevech uživatelů zaznamenat též jejich momentální psychický stav. Jedná se například o náhlé rozrušení, které se často projevuje rychlým, nepozorným vyjadřováním, jež recipientovi textu ztěžuje přijetí daného projevu.

³⁵ GREPL, Miroslav, KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Zdenka RUSÍNOVÁ, ed. *Příruční mluvnice češtiny*. Vyd 2., opr. [i.e. 3. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 719

³⁶ ČECHOVÁ, Marie. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV, 1997. Jazykověda, s. 60

Dále se v tomto případě objevuje také větší množství překlepů. Psychický stav lze vyjádřit též pomocí rozličného množství emotikonů.

„Vliv slohotvorných činitelů subjektivních a objektivních je složitý a nepřetržitý proces, který probíhá současně se vznikem a narůstáním komunikátu a utvářením jeho stylu.“³⁷ Je tedy nutné se zaměřit na všechny aspekty, které mohou ovlivnit pisatelův text. Na sociálních sítích probíhá komunikace prostřednictvím internetu, uživatel má možnost se k nim připojit skrze počítač, ale velká část komunikantů ke konverzaci využívá také svůj mobilní telefon, případně tablet. Zaznamenali jsme rozdíly mezi komunikací zprostředkovanou skrze počítač a tou, kdy uživatelé ke sdělení využijí mobilní telefon. Obě tato média a jejich funkce pak ovlivňují výsledný text.

Telefony nám například nabízejí různé možnosti automatických oprav, tyto korekce vždy neodpovídají pisatelovu záměru, často se tak stává, že se do textu dostanou bez jeho vědomí, tedy kvůli uživatelově nepozornosti a touze po rychlém vyjádření.

7.3 Shrnutí

V této kapitole jsme si ukázali, jak lze dělit projevy ze sociálních sítí na základě stylových faktorů. Především z uvedených příkladů je zřejmé, že tyto komunikáty mohou být právem hodnoceny jako projevy, kterými by se současná stylistika zabývat měla.

Z pohledu objektivních stylových faktorů, případně již dříve zmíněných parametrů, které se s nimi prolínají, můžeme vnímat například propojení mezi rázem komunikátu a mírou připravenosti komunikace. V tomto případě se připravenost a nepřipravenost může prolínat s oficiálností a neoficiálností daného komunikátu. V mluvených projevech prostředředlovacího funkčního stylu nemusí připravenost vždy souviset s oficiálností a mluvčí často nemá možnost se rozhodnout, zda si komunikát v průběhu probíhající konverzace připraví, v tomto ohledu se psané texty liší od mluvených komunikátů. Pisatel má vždy možnost se nakonec rozhodnout, kterou formu zvolí, ačkoli to může být na úkor snahy o rychlé sdělení, čímž vymizí zmiňovaná spontánnost.

³⁷ tamtéž, s. 63

8. Korpus soukromé korespondence

Vzhledem k tématu naší práce také považujeme za důležité zmínit vznik korpusu soukromé korespondence. Korpus zachycuje 2000 dopisů od různých pisatelů z let 1990–2004. V KSK-dopisy jsou zastoupeni respondenti různého věku i vzdělání, důraz je pak kladen především na korespondenci mladých lidí, jelikož jejich komunikace podle autorů nejlépe dokládá současné vývojové tendence našeho jazyka. Dále si tento korpus zakládá na zachování různosti idiolektů.³⁸

8.1 Jazyk v KSK-dopisy

Garantka tohoto projektu Hladká (2001) říká, že „[k] přednostem soukromé korespondence jako zdroje poznání jazykového úzu patří především autentičnost a značná míra spontánnosti, srovnatelná snad jen s problematicky získatelnými tajnými nahrávkami běžné mluvy, a dále pestrost teritoriální příslušnosti pisatelů, umožňující alespoň v hrubých obrysech studium územně diferencních jazykových jevů.“³⁹ Autorka textu tedy považuje i soukromé, ručně psané dopisy za spontánní, a dokonce je srovnává s mluvenými projevy. Osobně předpokládáme, že v dopisech se bude objevovat menší míra spontánnosti než v námi zkoumaných textech. Stejně jako v námi analyzovaných textech vnímá autorka stírání hranic mezi psaností a mluveností, projev pisatelů Hladká označuje za neoficiální, s prvky obecné češtiny i interdialektů. Jevy, které se vyskytují primárně v mluveném jazyce, vnímá i v lexiku, kde se pak často objevují slangismy a exprese.

Hladká pak dospěla k závěru, že se v analyzovaných dopisech vyskytují především „nespisovné prvky, které už téměř patří k neutrálnímu registru (a jejichž spisovná varianta je pocíťována na značné části území jako více či méně knižní, tudíž nevhodná pro soukromý charakter epistolárních textů, např. *-í × -é: pěkný město × pěkné město*).

Soukromá korespondence se tedy výběrem jazykových prostředků přibližuje spíše mluveným projevům polooficiálního charakteru než běžné mluvě.“⁴⁰ Pro pisatele jsou pak podle ní nejméně přijatelné nespisovné hláskové prvky, tedy například protetické *v-*,

³⁸ *Korpus soukromé korespondence* [online]. [cit. 2017-07-27]. Dostupné z: <http://ucnk.korpus.cz/dopisy.php>

³⁹ HLADKÁ, Zdeňka. Spisovnost a nespisovnost v jazyce soukromé korespondence (se zřetelem k teritoriální příslušnosti pisatelů). *Naše řeč* [online]. 2001, 84(5) [cit. 2017-07-27]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7652>

⁴⁰ tamtéž

eliminace hlásek ve třetí osobě singuláru préterita nebo první osobě plurálu indikativu prézenta. V závěru se také objevuje zmínka o tom, že pisatelé mají tendence začínat odstavce spisovně a v průběhu souvětí uvolňují prostor nespisovným prostředkům.

Předpokládali jsme, že v psané korespondenci se bude vyskytovat menší množství nespisovných prostředků, než kolik jich autorka výzkumu zaznamenala. Domnívali jsme se také, že písemná forma delších, ručně psaných dopisů bude autory určitým způsobem nutit k větší míře spisovnosti, proto nás výsledky výzkumu vcelku překvapily.

8.2 Pravopis

Hladká se v dalším článku z roku 2006 zabývá pravopisem, tentokrát se však soustředí kromě tradičních dopisů i e-mailů a SMS. Již v úvodu říká, že pravopisná správnost v textech souvisí s projevy vzdělání a je tak i vnímána společností. Úroveň textů však považuje za poměrně nízkou zejména u mladých pisatelů.

Hladká rozděluje vyskytující se chyby na tři typy – neintencionální, polointencionální a intencionální. Chyby neintencionální jsou pak dané pisatelovou neznalostí, jedná se o chyby neúmyslné a nezáměrné. Chyby polointencionální podle autorky vyplývají z přístupu pisatele k textu, pokud pisatel „upřednostňuje spontánnost před promyšlením obsahu i formy a zároveň považuje adresáta za člověka natolik blízkého, že před ním nemusí mít obavy z odhalení nějaké slabosti, pak často pravopisné správnosti nepřikládá velký význam a nijak zvlášť se na ni nesoustřeďuje.“⁴¹ Intencionální chyby pak volí pisatel s cílem aktualizovat text.

Chyby Hladká rozebírala u ručně psané korespondence, v e-mailech a SMS. Autorka v závěru zohledňuje školsky zdůrazňovaná pravidla jako je psaní *i – y* a *z – s*, jejich pravidla podle ní pisatelé vcelku ovládají a soustředí se na jejich správné užívání. Častější nedostatek byl zaznamenán při psaní *mě – mně*, a to v *l*-ovém participiu i v deklinaci zájmena *já*. Větší množství chyb bylo zaznamenáno také v interpunkci.

V elektronické korespondenci pak Hladká vnímá volnost ve vyjadřování, která se projevuje například častějším užíváním prostředků běžné mluvy. „Uživatelé elektronické komunikace upřednostňují rychlost, pohodlnost a spontánnost psaní na úkor formální

⁴¹ HLADKÁ, Zdeňka. Pravopis v současné korespondenci mladých lidí (na materiálu tradičních dopisů, e-mailů a SMS). *Naše řeč* [online]. 2006, 86(2) [cit. 2017-07-27]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7880>

korektnosti. Tolerovány jsou překlipy, eliminace diakritiky, vynechávání mezer, nekorektní zkratky, nerozlišování velkých a malých písmen apod., neboť tyto nedostatky nenarušují elementární srozumitelnost sdělení, na niž je kladen největší důraz.⁴² Jak se dalo předpokládat, pisatelé se u elektronicky zprostředkovaných textů méně soustředí na svůj projev a touží po rychlejší vyjadřování, které se pak logicky děje na úkor pravopisu či celkové upravenosti komunikátu.

⁴² HLADKÁ, Zdeňka. Pravopis v současné korespondenci mladých lidí (na materiálu tradičních dopisů, e-mailů a SMS). *Naše řeč* [online]. 2006, **86**(2) [cit. 2017-07-27]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7880>

9. Metodologie

Analyzovaný materiál byl sesbírán během let 2010–2017 na sociální síti Facebook. Komunikáty vytvořili uživatelé ve věku 20–35, vzdělání komunikantů je středoškolské nebo vyšší. Poměrově jsou ženy a muži zastoupeni zhruba ve stejné míře.

Z praktických důvodů jsme se pak rozhodli všechny komunikující v hláskoslovném, tvaroslovném, lexikálním i pravopisném rozboru označovat maskulinními tvary (komunikanti, uživatelé, autoři, pisatelé atd.), rozlišení komunikátů mužů a žen není cílem naší práce. Z některých příkladů je zřejmé, že je autorkou žena, avšak i v takovém případě je ve shrnutí označována maskulinem. K tomuto kroku nás vedla tendence k zachování větší anonymity pisatelů, nikoli jen praktičnost při konečných shrnutích.

Nejedná se pouze o materiál, který nasbírala autorka při chatu se svými přáteli, ale pro práci nám byl poskytnut i materiál dalších uživatelů, o kterých jsme měli alespoň základní údaje o věku, vzdělání a pohlaví. Je také důležité zmínit, že tyto dialogy nejsou veřejně přístupné, snažili jsme se však zachovávat jejich autentičnost.

Všichni pisatelé, jejichž komunikáty jsou zde užity, byli seznámeni s tím, že jejich projevy budou použity při zpracování diplomové práce. Z důvodu zachování anonymity jsme se však rozhodli, že nebudeme uvádět jména, příjmení ani přezdívky uživatelů, ačkoli se jedná o oblast velmi zajímavou a bude zmíněna alespoň okrajově bez konkrétních příkladů.

Zpočátku jsme se nezaměřovali na konkrétní jevy, ale archivovali jsme vybrané komunikáty, které pro nás byly něčím zajímavé. Tyto materiály jsme pak porovnávali a až v závislosti na jejich četnosti či zajímavosti z lingvistického hlediska, jsme se rozhodli je zařadit do analýzy. Ze shromážděného materiálu jsme vybrali ke každému jevu jen několik málo příkladů.

Konkrétní množství příkladů ke každému analyzovanému jevu jsme volili dle potřeby, například u hláskosloví a tvarosloví nebylo nutné uvádět velké množství příkladů, jelikož se opakovaly a nedocházelo u nich k žádnému ozvláštňení, ani se nijak nevymykaly klasickým standardům. Naopak v lexikální části je u analyzovaných jevů uvedeno větší množství příkladů, jelikož jsou často ojedinělé a pro čtenáře práce jistě zajímavé. Uvedené příklady byly tedy voleny pro potřeby shrnutí daného jevu.

Některé komunikáty jsme se taktéž rozhodli vyřadit kvůli značné nedbalosti mluvčích, máme tím na mysli projevy často nesrozumitelné, s velkým množstvím překlepů a pravopisných chyb. Bezespору jsou i takové projevy součástí jazyka na sociálních sítích, ale pro nás nemají potřebnou výpovědní hodnotu. Autoři těchto komunikátů totiž nedbají na kvalitu ani při úpravě oficiálního, veřejně sdíleného, příspěvku, a i proto předpokládáme, že je tomu tak i v jejich oficiální (například administrativních) sděleních mimo sociální síť. U příspěvků, kde se vyskytovalo menší množství nedostatků, jsme se rozhodli ponechávat text v podobě, v jaké byl komunikanty odeslán, tudíž jsme neopravovali překlepy ani případné ortografické či gramatické nedostatky.

Příklady jsme se rozhodli uvádět bez následných emotikonů, přestože mají v konverzaci jistě svůj důvod. Pro účely analytické části naší práce je však považujeme za nadbytečné.

Emotikony jsou často užívány místo interpunkčního znaménka na konci věty, proto jsou některé věty ukončeny tečkou a jiné nikoli. Stává se samozřejmě i to, že mluvčí neukončují svou výpověď ani jedním z uvedených prostředků a odesílají svůj text bez zakončení.

10. Hláskosloví

10.1 Kvantita vokálů

Z hlediska hláskosloví se nejprve zaměřujeme na změny kvantitativní, tedy na dloužení (*Supeeeer; Jeee, takže až zítra, jo?; Joooo; Juchuuuu; Neee, ja jedu zítra do Pisku; Niiic niic; Uuuplne v klidecku; Ty si blaaazen..; Kuaaaaaa... to teda ne; heeej a už dooost; Ale no táák; Ahaa, tak to není úplně moc dobre; Peeeecka; Ziiiiima Ziiiiimmmmmaaaaa Mmmmmaaaa Aaaaa*) a krácení samohlásek (*tuším že do úterý, ale jistá si nejsem; Myslim, že to tak půjde, Uvidim, ale nejspíš ne*).

Vcelku překvapivým zjištěním bylo, že pisatelé většinou nedlouží samohlásky krátké prostřednictvím diakritiky, ale snaží se přidat samohláskám kvantitu prostřednictvím zmnožení daného vokálu. Zarážející je také užití multiplikace u zájmena *nic*, které si těžko dokážeme prakticky představit v běžné mluvě. Objevuje se zmnožení konsonantů, což je jev, který se v mluveném jazyce vyskytnout nemůže.

Dloužení se objevuje z velké části u interjekcí s emocionálním zabarvením, citoslovci se zabýváme v praktické části i samostatně.

Krácení můžeme posoudit jen u uživatelů, kteří důsledně užívají diakritická znaménka. V tomto směru jsme pak nezaznamenali žádné odchylky od běžně mluvené řeči.

Změnu kvantity samohlásek považujeme za rys typický pro běžně mluvenou řeč, prokázalo se tedy, že se rysy prostědělovacího funkčního stylu objevují v této hláskoslovné části.

10.2 Diftongizace -ý v -ej, úžení -é v -í

V analyzovaných textech se pak vyskytovala diftongizace -ý v -ej (*Mas dobrej tejden; o vejkendu se bude maturovat; Snad si stihnu umejt vlásky; Asi proto, že budu mít zaplacenej celej den, tak nechce abych to měla hotový tak brzo; je to i v jinej den objednaný; Hlavně kkup ten sejra, jinak asi nic; si je kupuje spousta tlustejch holek; muj zaludek je nakej divnej*), změna -é v -í/ý (*V jaký skříní?; Je to nějaký malý; Ale přišlo to po strašně dlouhý době; Ale uz nevím, ktery jsou tvoje a ktery moje; tak nechce abych to měla hotový tak brzo; Tak jsou teda asi fakt moje, ale jsou hnusný; A měli ho jenom v ty béžový, tyhle mají různý, tak třeba bude tenhle lepší; To je rozumný...; Ale musím ještě k tý babičce*).

Diftongizace *-ý* v *-ej* se objevila i v základech slov, převládá však především v koncovkách. Změnu *-é* v *-í/ý* jsme zaznamenali pouze v koncovkách. Výskyt těchto jevů je ve spontánních psaných komunikátech poměrně častý, ačkoli se opět jedná o jev typický pro mluvený jazyk.

10.3 Protetické *v-*

Další jev typický pro obecnou češtinu je protetické *v-*, tento jev se zde vyskytuje jen ve velmi malé míře a uživatelé, kteří ho do svého projevu zařadili, jej neužívají pravidelně (*ste tam byli nebo co že vo ní víš?*; *Nebo ze je vocas*; *spis vodpoledne*; *uz mi votravuje*). Tento obecněčeský jev tedy do zkoumaných psaných komunikátů téměř nepronikl.

10.4 Vypouštění hlásek, zjednodušování souhláskových skupin

Dále se zabýváme vypouštěním hlásek *vž-*, které se v analyzovaných textech vyskytuje v poměrně velkém množství, bohužel zde není zcela zřejmé, zda se ho uživatelé dopouštějí záměrně, nebo zda se jedná o pouhou neznalost. Bez ohledu na to, který z těchto důvodů při tvorbě komunikátů převládá, opět je to znak průniku mluveného jazyka do psaného (*Šátek mi dycky slušel*; *Jo a vyskoci z nej dycky 20 klaunu*; *dyť je jenom milion minus stupňů*; *Dyť není ani potetovanej*).

Dalším obdobným rysem je stahování neurčitého zájmena *nějaký*, ačkoli jsme u vypouštění hlásek *vž-* zvažovali možnost, že se ho komunikanti dopouštějí neintencionálně, u stahování zájmena *nějaký* a příslovce *nějak* naopak předpokládáme, že jsou všichni pisatelé obeznámeni s jeho spisovnou variantou (*muj zaludek je nakej divnej*; *to je ňák málo*).

10.5 Vypouštění hlásky *j-*

Často je vypouštěna hláska *j-* u indikativu přezenta slovesa *být* (*tak sem mu psal ted*; *Rikal sem ze je to ve skřini*; *tak si to sama slysela*; *ukaz jaka si byla princezna*; *První týden v červenci zřejmě by sme jeli*; *dopoledne sme se domuvili že to vyřešíme*; *Za hodinu a půl ste tu*; *Tak jak ste dopadli?*; *Hranolky uz sou v troube*; *Sou oba stejny*). Vynechání počáteční hlásky *j-* se objevuje v 1. a 2. osobě singuláru i plurálu a ve 3. osobě plurálu. Je však také nutné zmínit, že vynechávání této hlásky se vyskytuje jen u některých uživatelů, kteří ji vynechávají pravidelně. Častěji se tento jev objevuje v 1. osobě singuláru, a to i u uživatelů, kteří počáteční *j-* nevynechávají pravidelně. Tento fakt

přičítáme existenci příslovce *sem*, když tedy pisatel použije tento tvar, prvotně na něj slovo nemusí působit nezvykle, a proto jej zařadí do konverzace.

10.6 Vkladné -u-

V několika málo případech se objevilo také vkladné *u* u číslovek *sedm* a *osm* (*je to cca sedum stran; A v osum prej máme bejt v singru*).

10.7 Abreviace

Zkracování slov je jedním z prostředků ekonomie jazyka, rozlišujeme pak krácení mechanické a krácení sémantické. „Při mechanickém krácení se redukují slova nebo víceslovné výrazy na některé hlásky (písmena) nebo slabiky, popř. skupiny hlásek (písmen), které svým nápadným složením nebo pravopisem a současně vžitou podobou signalizují v povědomí adresáta projevu význam nezkráceného výrazu.“⁴³ Krácením sémantickým se zabýváme v další části práce.

Zkratky *ok, jj, nn, j a n* (*Ok, jdu na to.; Ok, kolem půl vyjedu; Ok, předělám se na CZ čas; Jj, počítám s tím; jj chces ho poslat?; jj pojed; Nn, kdyžtak až večer.; Nn, za deset minut končím az; j zítra; n, nejdu*) se v konverzacích vyskytují poměrně ve velké míře. Ačkoli jsou zkratky využívány především kvůli úspoře znaků, častěji se vyskytují zkratky obsahující dva konsonanty. Velmi častý je taktéž výskyt zkratek *njn, nvm, mmnt, tj a ttj* (*Ttj.. jako pristi patek :-D; Ty voe ttj..; Ttjn.. tj fajn; Ttj.. Tak to bych asi rozmejslel..; Jtj nezdravi.. tj jedno kdyz nechces k mori..; Dneska nvm co budu delat; Nvm asi to zas nejde*), v menší míře se objevilo i *ttjn*. Tyto zkratky se často objevují i samostatně, uživatel je tedy odesílá bez následného textu. Z uvedených příkladů je zřejmé, že se tyto zkratky vyskytují i v kombinaci jedné s druhou.

Zkratky *pp, nz* se taktéž objevují poměrně často, vulgární *kua, dpč a tyvoe*, případně *tyve* či *cive* se pak vyskytují jen u některých komunikantů (*Kua to jsem nechtěl poslat; Dpc co to ma bejt?; No dpč, to není možný!; To je dmnt :-D to svět neviděl.; Kua. Myslela sem že to bude až přístí tejden...*), jejich opakování je u nich však časté. I přes fakt, že zkratky považujeme za prostředky ekonomie jazyka, v konverzacích se vyskytla i multiplikace vokálu ve zkratce (*Kuaaaaaa... to teda ne*).

⁴³ PETR, Jan. *Mluvnice češtiny. 1, Fonetika, fonologie, morfologie a morfeimika, tvoření slov*. Vyd. 1. Praha : Academia, 1986, s. 517

V téměř zanedbatelné míře a často jen u jednoho konkrétního komunikanta se vyskytly zkratky *dk* a *dmnt*.

Zajímavé je, že především u zkratk vyjadřujících souhlas (*jj*, *nn*) nelze zaznamenat tendenci k jazykové ekonomii, jelikož se v podstatě jedná o stále stejné množství hlásek, jako kdyby bylo užito například souhlasné *jo*, případně nesouhlasné *ne*. Z analyzovaných příkladů je pak zřejmé, že se většina zkratk tvoří vynecháním samohlásky.

Abreviace je často užívána u anglických slovních spojení *btw* (*by the way*)⁴⁴, *fyi* (*for your information*)⁴⁵, *lol* (*laughing out loud*)⁴⁶, *rofl* (*rolling on the floor laughing*)⁴⁷, *pc* (*personal computer*)⁴⁸, *thx* (*thanks*)⁴⁹, *pls* (*please*)⁵⁰, *ok*⁵¹. Zde už se jedná o výraznou úsporu znaků, jedna hláska je totiž často zkratkou pro celé slovo. Tyto abreviace se nejčastěji vyskytují samostatně a nenásleduje za nimi další text. Již zmíněná zkratka *ok* je mezi uživateli velmi oblíbená, z anglických výrazů se také často objevuje zkratka *omg*, zkrácenina anglického *Oh, my God*⁵² (*Omg. Proč před stanicema?; Omg jak ja se těším na cigo*).

Pro samotný název Facebook se v chatových dialozích objevují nejen zkratky, ale i velké množství různých modifikací tohoto názvu (*Fb*, *fb*, *FB*, *fejsáč*, *fejsáček*, *fibičko*, *efbičko*, *ksichtbook*, *fejs*, *face*, *messenger*). Z uvedených příkladu pak vidíme, že různí uživatelé volí při tvorbě zkratk i různé kombinace velkých a malých hlásek. Dále si můžeme všimnout také vlivu výslovnosti daných hlásek.

Dále jsme také zaznamenali zkracování názvů různých seriálu, většinou se jednalo o zahraniční sitcomy (*TBBT*, *HIMYM*).

10.8 Shrnutí

Dloužení se v analyzovaném materiálu objevuje častěji než krácení, oproti běžně mluvenému jazyku zde tedy zaznamenáváme rozdíl. Nadměrné dloužení se v mluveném

⁴⁴ mimochodem

⁴⁵ pro tvou informaci

⁴⁶ směji se hlasitě

⁴⁷ svíjející se smíchy na zemi

⁴⁸ osobní počítač

⁴⁹ díky

⁵⁰ prosím

⁵¹ U slova *ok* není zřejmá jeho etymologie, vyskytuje se několik variant možnosti jeho vzniku, žádná však dosud není považována za nevyvratitelnou. Většina teorií však považuje *ok* za zkratku, proto k němu tak přistupujeme i v naší práci.

⁵² ach, můj bože

jazyce objevuje pouze jako nářeční rys, a je tedy spíše výjimečné, naopak krácení je v mluveném jazyce poměrně běžné.

Z hlediska hlásková je zaznamenáno několik často se vyskytujících obecněčeských rysů, nejvýrazněji do textů pronikla diftongizace *-ý* v *-ej* a úžení *-é* v *-í*, téměř se pak nevyskytovalo protetické *v-*.

Dalšími zaznamenanými jevy vycházejícími z mluvenosti jsou vypouštění hlásek a zjednodušování souhláskových skupin. Zaznamenáno bylo vypouštění hlásek *vž-* u *vždycky* a *vždyť*, vypouštění počátečního *j-* u přítomných tvarů indikativu slovesa *být* a zjednodušování skupiny *něj-* u pronomin a adverbíí.

Zkratky se v textech objevuje velké množství, nejpoužívanějšími jsou *jj*, *nn*, *j*, *n* a *ok*, méně užívané jsou pak například zkratky *tj*, *ttj*, *nz* nebo *pp*. Dále pisatelé využívají zkratky z anglických slov, nejčastěji je to pak *omg* a *lol*.

11. Tvarosloví

11.1 Koncovka *-ma*

Z hlediska morfolgie se nejvýrazněji projevovala koncovka *-ma* v 7. pádu plurálu všech typů substantiv, adjektiv i zájmen (*Já už mám i s plamenakama; něco s buldockama; Já už jsem na ně koukala na Wishi, ale myslím, že nebudou vypadat hezky s našima řitěma; vidím jak to teď mám s těma praskama; Vlada tam je s krecakama..; přijdu až s ostatníma; s našima jsem ještě nemluvil; bude v jednání s Lidmama taky pěknej čůrak*), nejčastěji se však tato koncovka vyskytovala u substantiv.

11.2 Vynechání koncových hlásek

Dalšími zaznamenanými tvaroslovnými jevy jsou vynechání koncového *-l* v přičestí minulém po souhlásce (*Ne to sem nerek; prej přišel klek si a začal; na to sem si nezvyk a nezvyknu; asi jim nakonec utek*) a vynechávání koncového *-e* v první osobě plurálu (*My ureite pujdem; to umejem až pak; přijdem dýl*).

11.3 Přičestí *l-ové* s kmenem *-nu-*

Přičestí *l-ové* sloves 2. třídy se objevuje s kmenem *-nu-* (*na to byhc si nezvyknul; asi zítra, už jsem to vypnul; a pak to proste utnul a byl konec*), stejně tak jako u slovesných adjektiv z přičestí (*ten zámek byl určitě zamknutej; Tenhle stoletej trapas už je dávno zapomenutej*).

11.4 Zakončení komparativu adverbii na *-jc*

Zakončení druhého stupně příslovčí na *-jc* se u pisatelů objevuje poměrně často (*myslela jsme, že je to někde dolejc; rychlejc to nejde?; pridu pozdejc; mohlo by to teda vypadat hezcejc*).

11.5 Nářeční prvky

Vzhledem k tomu, že většina komunikantů pochází či v současné době žije v oblasti spadající do jihozápadočeské nářeční podskupiny, objevuje se realizace skupiny *-ovice, -ovic jako ojice > ojce, ojc, ejc* nebo *-ouce* (*Tak já jedu teď z leskouc ještě na minutku domu; Jedou do Kvasnouc; A proc nechces bejt v Budejcich?; do radsouc na hriste tak muzes ukazat svoje kvality*).

11.6 Shrnutí

Komunikanti velmi často užívají koncovku *-ma* v 7. pádu plurálu všech typů substantiv, adjektiv a zájmen, zaznamenáno je také vynechávání koncových hlásek u verb, konkrétně se jedná o souhlásku *-l* v préteritu a koncové *-e* v první osobě plurálu u přítomných tvarů. Dále je zaznamenán kmen *-nu-* u příčestí a u adjektiv z příčestí vzniklých. Často se také objevuje zakončení adverbii v komparativu na *-jc*. Většina komunikantů pochází z jihozápadočeské nářeční podskupiny a v jejich projevu se zachovala koncovka *-ouc* a *-ejc* u toponym.

Opět se tedy jedná o jevy, které byly původně pozorovatelné jen v mluvených projevech funkčního stylu prostědělovacího.

12. Lexikum

12.1 Kontaktové prostředky

Nový encyklopedický slovník češtiny (2016, s. 883) řadí mezi kontaktové prostředky vokativ ve funkci oslovení, kontaktové citoslovce, výrazy slovesného původu, které kontaktové funkce nabývají ustrnutím, dále pak výrazy neslovesného původu, kontaktové dativ, užití slovesa *mít* místo slovesa *být* ve funkci objektové spony a transponované užití forem gramatické kategorie osoby.

Příruční mluvnice češtiny (2008, s. 678) pak mezi kontaktové prostředky řadí navíc enklitické partikule, které jsme se rozhodli do analýzy taktéž zařadit, jelikož se v projevech uživatelů vyskytovaly poměrně často.

12.1.1 Pozdravy

Zaznamenali jsme velké množství různých pozdravů (*ahoj, ahojky, ahojda, čus, čusík, čágo, nazdar, nazdárek, zdar, zdárek, čau, zdárek párek, čus bus, zdravíčko, krásný odpoledne, dobrý večer, dobrý večírek*). Tyto pozdravy se neliší od klasických pozdravů užívaných v běžné mluvě. Pozdravy užívané primárně při vykání zde uživatelé píše pouze s nadsázkou, nikoli z důvodu úcty k příjemci (*krásný odpoledne, dobrý večer, dobrý večírek*).

U pozdravů vidíme tendence pisatelů k aktualizaci a snahu o ozvláštnění běžně užívaných pozdravů, za které můžeme považovat *ahoj, čus, nazdar, čau* nebo *dobrý den*.

12.1.2 Oslovení

Oslovení jsou často vázána na pozdrav, případně jej nahrazují. Oslovení bývají citově zabarvená a vypovídají o vztahu komunikantů. V tomto případě však nemůžeme říci, že by pejorativa značila negativní vztahy, často je tomu právě naopak a užití těchto expresivně zabarvených výrazů značí mnohem hlubší vztah mezi diskutujícími (*ty hovad'áku, to nemyslíš vážně; Mentale, tak ja uz nevim co sem psala...; tak jak večer tupoune?*).

Velmi často se objevují zdrobněliny užívané běžně pro oslovení partnera, zde mají však funkci vyjádření blízkého vztahu mezi komunikanty (*A co u tebe, čumáčku?; Prdelinko, můžu až někdy večer, jak můžeš ty?; Děkuju, čumáčku; Koťátka, nemáte takovej ten*

nástavec na SIMku, prosím?; a jakpak se ma moje zlaticko?). V největší míře se ovšem vyskytovala deminutivní propria, případně pak různé modifikace vlastních jmen.

Zaznamenána jsou také deminutiva (*Věděla jsem, že se ti bude líbit, ty citlivko; I ty kecko ukecaná*), která mají často jistý ironický nádech.

12.1.2.1 Přezdívky

Přezdívky jsou často zajímavé nejen z hlediska tvorby, ale také z hlediska pravopisu. Překvapil nás taktéž přístup uživatelů k ortografickým pravidlům vztahujícím se k tvoření přezdívek. Příručka ústavu pro jazyk český uvádí, že „[v] běžném hovoru také často slyšíme oslovení jako *Šáři, Štěpi, Tomi, Viki* apod. Jsou to tvary domácích jmen vzniklé původně jako zkrácená podoba zdvojnásobných utvořených příponou *-inka, -ička* nebo *-ik, -íček*: *Šárinka – Šáři, Stázička/Stázin(k)a – Stázi, Tomík/Tomíček – Tomi*. Potřeba tvořit citově zabarvené podoby jmen je však natolik silná, že tvary na *-i* pronikly a nadále pronikají také ke jménům, která zdvojnásobila s *-i/-í-* v příponě obvykle netvoří, např. *Věra – (Věruška, Věrunka) – Věři, Lukáš – (Lukášek) – Luki*.“⁵³ Domácká podoba jména tedy vzniká z deminutiv, nikoli zkrácením jména a následným přidáním přípony *i/y*. „Psaní s *-i* tedy považujeme za základní, a to bez ohledu na způsob tvoření a v některých případech i navzdory tomu, že koncovému *-i* předchází pravopisně tvrdá souhláska.“⁵⁴ Dále se však v *Příručce ústavu pro jazyk český* uvádí, že nelze označit za chybné ani použití *y* u přezdívek zakončených na tvrdou souhlásku nebo *d, t, n* (v závislosti na výslovnosti), primárně by však mělo být podle daného pravidla užíváno *i*.

Přestože všichni komunikanti souhlasili se zveřejněním svých projevů, rozhodli jsme se v tomto případě neuvádět konkrétní přezdívky, a to z důvodu zachování alespoň částečné anonymity uživatelů. Při zkoumání přezdívek jsem si však všiml, že uživatelé se drží pravidla, že po tvrdých souhláskách následuje *y*. Ve více než šedesáti procentech případů pak už komunikanti vkládají *y* i za souhlásky obojetné a v zanedbatelném množství se vyskytuje *y* i po samohláskách měkkých.

Ačkoli se v tomto případě nejedná o kodifikované pravidlo, myslíme si, že pro uživatele jazyka je přijatelnější zmíněný postup, tedy že po tvrdé souhlásce následuje *y*. Úvaha, že

⁵³ Domácké podoby rodných jmen (Klárinka, Luki/Luky). *Internetová jazyková příručka* [online]. [cit. 2017-07-27]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=743>

⁵⁴ tamtéž

se jedná o zkráceniny deminutiv je běžnému uživateli totiž skutečně vzdálená. U tvrdých souhlásek se setkáváme i se zdrobnělou příponou *-ýčko*, a to opět ve většině případů, ačkoli se tyto deminutivní přezdívky nevyskytují příliš často. U obojetných a měkkých souhlásek už je naopak dodrženy přípony *-íčko*, *-íček* nebo *-ínek*.

12.1.3 Enklitické partikule

„Třebaže se staré enklitické částice na rozdíl od jiných slovanských jazykových lexikalizací a degramatikalizací ocitly na periferii systému částic, podílí se novější *-pak* na kontextualizaci výpovědi a v návaznosti na typ mluvního aktu ustaveného mj. větným modem modifikují, ‚zesilují‘ ilokuci výpovědi.“⁵⁵ Zmiňované staré enklitické částice se již v analyzovaných textech nevyskytovaly, jelikož jsou považovány za archaické, a proto se jimi nebudeme dále zabývat.

Konkrétně v analyzovaných textech zaznamenáváme postfix *-pak*, v některých případech nářeční variantu *-pa*, a *-že*, případně *-ž* (*Copak trápí tebe?*; *Jj, ale za chvíli odcházím, copak?*; *Ahoj, copak?*; *copa ten kohoutek?*; *copa delas?*; *Tak v 6, v 7, pročpak?*; *Nevím asi spis ne procpak?*; *nazdarek ano procpa?*; *A jakpak jsi se měla ty?*; *a jakpak se ma moje zlaticko?*; *jakz to?*; *Takže jakže?*; *hořejšek je jakž takž*). Nejhojněji se tedy vyskytuje postfix *-pak* a jeho připojení k *co*, *proč* a *jak*, kombinace například s pronominy *který*, nebo *čí* jsme v analyzovaných textech nezaznamenali. Uživatelé postfix *-pak* volí především ke zjemnění své otázky a vyjádření určité účasti a zájmu o současný psychický či fyzický stav příjemce.

12.1.4 Ostatní kontaktní prostředky

Mezi méně frekventuálně zastoupenými kontaktními prostředky se objevují kontaktní citoslovce (*Covece taky bych sel na pul hodinku klidne na prochajdu a pak spat*; *Haled a jak jsi se to vlastně dozvěděla?*; *Hele, uklidni se s tím ebayem*; *Haled nakonec nebudu moc*) a dále sem řadíme i věty, na jejichž konci mluvčí vyžadují vyjádření souhlasu či nesouhlasu prostřednictvím kladné částice *jo*, záporné částice *ne* nebo citoslovcem *co* (*A ve Strakach mu řekli, že nemusí, jo?*; *Tak já ti dám vědět v soboticku, kolik toho stihnu,*

⁵⁵ *Nový encyklopedický slovník češtiny online* [online]. [cit. 2017-07-05]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/>

jo?; Ty vado, to budeme čekat, jo?; Tak te vyzvednu po jednej, jo?; Zavolam ti az budu vychazet z prace, jo?; Tak mi to pošli sem, ne?; To je jedno, když už to tam máš ne?; mam pravdu ze jo?; Nechapes co?).

Kontaktové prostředky opět pocházejí z jazyka mluveného. Například u kontakto-
vých prostředků, které jsme zařadili mezi ostatní, vidíme, že jejich užití v textu vlastně není
nutné a mohli bychom je zařadit i mezi výrazy parazitní, jelikož v textu nemají žádnou
funkci.

12.2 Parazitní výrazy

Tyto výrazy především dokazují stírání hranic mezi mluveným a psaným projevem. Tyto
prostředky jsou typické pro mluvený projev, v němž se jejich pomocí mluvčí snaží
určitým způsobem oddálit svou výpověď a získat čas k úvaze nad následujícím sdělením.
Na posluchače však časté opakování výplňkových slov působí rušivě, stejně jako
například hezitační zvuky, které se pisatelé taktéž pokoušejí napodobovat.

Tendence pisatelů přizpůsobovat psaný projev mluvenému se tedy výrazně projevuje
právě při užití parazitních výrazu, které nemají v komunikátu žádnou sdělovací funkci.
Z tohoto hlediska považujeme za velmi zajímavé napodobování hezitačních zvuků
a vkládání interjekce *no*, které nemají v psaném projevu žádné opodstatnění (*No, má
modřiny na rukách docela dost; Mmmmmmmmmmmmmmm... Ne!; Eeeh, to fakt ne...;
No a ja sem na odpo prijedu kolem 10 domu az...; no to nevim; To je asi fakt no*). Dalším
parazitním výrazem, který se v těchto psaných projevech vyskytuje poměrně často, je
vložené *vlastně* (*Takže vlastně chceš, ale žádnéj den nemůžeš?; Jako ja nevim co tam
mám psat, kdyz se vlastne nehlasim na zadnou určitou praci*).

Dále jsme zaznamenali výskyt podřadicích spojek *jakoby* a *jakože* (*Jakoby jo a na šedým
kabátu má kožíšek; jakoby v tý ulici jak je černá věž; A Já bych prostě nemohla
pokračovat dál, jakoby nic; jakože, tu mističku jste namachly vy, tak si jí taky umejte*),
spojky *takže* (*Takže budes hledat práci tady?; takže uz to máme vsechno?*); příslovce
nicméně (*nicméně nový info, rozpadl se mi asi před půlhodinou zub*), příslovce *prostě* (*ja
je tam proste nevidim jel jsme to 2krat; to proste neslo jinak*), výplňkové substantivum
v lokálu *v podstatě* (*Tak já jsem to v podstatě jen stáhla do jednoho dokumentu a něco
tam přidala*), spojení verba *víš* a konjunkce *jak* (*Víš jak už mám zkušenost s tím velkým
nadšením*) a částice *víceméně* (*energie jsou většinou kolem dvojky dohromady..více
méně..*).

Z uvedených příkladů je zřejmé, že se jedná o parazitní výrazy v psaném projevu, jelikož vidíme, že jejich užití zde rozhodně není nutné.

12.3 Citoslovce

Citoslovce opět ukazují, že se v našich komunikátech projevuje vliv mluvenosti, jelikož tento slovní druh nelze považovat za typický pro komunikaci psanou. Objevují se interjekce kontaktové (*Héééj, tak co?; Huuuu; Sup sup, ja to fakt potrebuju vedet*) a emocionální (*Ooo děkuji; Jeee, takže až zítra, jo?; Achjo, a co udělal?; Ajajajajaj; fuj tak to ani náhodou; Božítku, já už se z toho zbláznim*), dále se vcelku často vyskytují citoslovce nahrazující smích (*hahahaha; chichty chichty; háááháááááá; hihi; chacha; chacha chocho cheche*).

Ačkoli Facebook nabízí velkým množstvím emotikonů pro smích, pisatelé často volí užití interjekcí, je však nutné podotknout, že například citoslovečné vyjádření smíchu užívají komunikanti z toho důvodu, že má silnější ironický nádech. Ve většině uvedených případů se pak objevilo dloužení sloužící ke zdůraznění daných výrazů, toto dloužení pak bylo provedeno prostřednictvím kladení většího počtu hlásek za sebou.

12.4 Deminutiva a augmentativa

12.4.1 Deminutiva

Deminutiva jsou podle *Příruční mluvnice češtiny* (2008, s. 125) „desubstantivní odvozeniny, jejichž formant je nositelem přídatného významového znaku menšího rozměru a/nebo pragmatického rysu hodnocení, častěji pozitivního než negativního“. Deminutivní význam lze ještě zesílit pomocí sekundárních sufixů. Nejčastěji používanými sufixy jsou u substantiv mužského rodu *-ek* a *-ík*, u feminin sufix *-ka* a u neuter sufixy *-ko* a *-átko*. Mezi rozšířené sufixy pak patří *-eček*, *-íček*, *-ička*, *-ečka*, *-ičko* a *-ečko/-ěčko*.

V analyzovaných úryvcích se velmi často objevují deminutiva u proprií (*ted prisla jarka s vikturkem*) a také u pojmenování rodinných příslušníků (*asi to nechame az prijedou i mamka s tatkou; Co bys neudělala pro svojí malou sestřičku, vid'?*). Zaznamenána jsou také deminutivní substantiva všech rodů (*K tomu salatku ideál; A ranko stejně vstávám brzo.; Snad si stihnu umejt vlásky; Bude to jen chvílka?*).

Podstatná jména se sekundárními sufixy se také objevují ve velkém množství (*A děkuju za tvou postel, fakt se v ní skvělé spí, chápu tvé sloficky; doma zase dobrý a on naladicku*

super; tak by sis měla balíček vyzvednout; ; Vezmeš mi doma nějakou svačinku, prosím?; vidim to tak max na pusinku a max láhev vina; Tak já ti dám vědět v soboticku, kolik toho stihnu, jo?; Dokonce jen chvílička.; Chvililinku.; určitě, ted je z ní opravdová kočička; Maličkato se učím; hele mě je to celkem jedničko.; To víš, opít se dvakrát, to užij je umenicko; Máš lahvinkovou párty; Taky rymicka a kaslicek?).

V příkladech se vyskytuje i část konverzace poukazující na rozdíl mezi substantivy s primárním deminutivním sufixem a sekundárním deminutivním sufixem. Na otázku *Bude to jen chvílička?* odpověděl druhý uživatel větou *Dokonce jen chvílička*, pomocí rozšířeného sufixu tedy druhý komunikant v podstatě naznačil zkrácení doby čekání, na kterou se tázal první pisatel. Dokonce se objevuje i jakýsi třetí stupeň (*chvililinku*). Zdrobnělá slova se v textech také vyskytují za účelem vyjádření ironie. (*určitě, ted je z ní opravdová kočička*).

Zajímavé je i pojení deminutivních (zejména sekundárních) sufixů s neobvyklými substantivy i adverbii (*hele mě je to celkem jedničko.; To víš, opít se dvakrát, to užij je umenicko; Máš lahvinkovou párty*).

12.4.2 Augmentativa

Augmentativa jsou podle *Příruční mluvnice češtiny* (2008, s. 128) „desubstantivní odvozeniny, jejichž formant vyjadřuje přídavný znak velkých rozměrů a/nebo subjektivní hodnocení, pro něž je charakteristická velká míra negativně laděné expresivity.“ Četnost užití augmentativ je menší než u deminutiv. Augmentativa se však oproti deminutivům dají tvořit i pomocí prefixů. Nejčastěji užívanými sufixu jsou: *-isko* pro neutra, *-ák* pro maskulina a *-izna/-ajzna* pro feminina.

Oproti deminutivům se augmentativa vyskytují v mnohem menší míře (*Nedala mi to, babizna jedna!; fakt odporný žrádlo; To byl megakretén; Fakt čůráčisko*). Je zajímavé, že augmentativní prefixy či sufixy se objevují i u vulgarismů, které mají samy o sobě silný expresivní nádech. U posledního uvedeného příkladu však tato přípona negativní expresivitu spíše zmírňuje, než zesiluje.

12.5 Univerbizace

Univerbizace je popisována jako nápadná a silně užívaná. Je to tedy „primárně mluvený prostředek jazykové ekonomie odstraňující příliš dlouhé, popř. nešikovné víceslovné

i jednoslovné názvy a pojmenování (které jazyku někdy vnucuje nerozumná politika spisovnosti).“⁵⁶

Vzhledem k aktuálním zájmům a problémům pisatelů je zaznamenáno velké množství univerbizovaných výrazů vztahujících se ke vzdělávání (*Zlatý časy na základce, když jsme ještě nosily zvonáče a nemusely řešit tyhle hovna; A ségra se teda hlásí jen na průmku?; Nene chce si dat jednu i na obchodku kdyby ji to nevyslo.; A co přípravy na přijímačky?; No jo už se ti nedivím, ale tu diplomku bys dopsat měla; Co ten maturák?; Měla by jsi zítra čas se kouknout na tu moji slohovku?*).

Dalšími tématy jsou dále například jídlo, zábava, trávení volného času, ale i další (*Jen jsem myslela, jestli nezajdeme na čínu.; No a co ten kluk, když už jsem ta puberťačka; škoda jenom, že jsem si myslela, že bohemka je v olomóci nebo někade tam na moravě; Je to docela dobrá dektivka; jdu si užít kriminálku; David pojede taky, ale musíme jít do indický v 5.jo?;Pojedes dneska nekam daleko octavkou?; a je budu mit v patek a k tomu cesnecku; Vlada tam je s krecakama..; ta mikrovlnka je už nějaká špatná; dala bych radši indickou, ale nechám to na tobě; Jdete na pouťovku?; Protože externak může bejt kdekoliv*).

Jak je zmíněno v úvodu, univerbizace je prvkem typickým pro mluvený jazyk, u uživatelů sociálních sítí se pak samozřejmě často vyskytují tendence k jazykové ekonomii. Všechny univerbizované příklady pak považujeme za významově průhledné a zcela obvyklé.

12.6 Slova cizího původu

V našem jazyce dochází nejčastěji k přejímání anglicismů, tato slova nezůstávají vždy v původním tvaru, ale adaptují se do českého jazykového systému. Pro češtinu je především nezvyklý rozdíl mezi zvukovou a grafickou podobou, nabízí se tedy otázka, zda anglicismy počesťovat nebo zachovat jejich původní podobu. „Anglicismus v původní pravopisné podobě působí v českém textu cizorodě a je pro uživatele neznalého angličtiny foneticky neprůhledný. Naopak zastánci původního pravopisu argumentují tím, že se počesťením stírá internacionálnost lexému (podotkněme ovšem, že někdy jen

⁵⁶ ČERMÁK, František. *Lexikon a sémantika*. Praha: Lidové noviny, 2010. ISBN 978-80-7422-020-3, s. 185

zdánlivá), jeho identifikační podoba a že se do českého pravopisu dostávají skupiny hlásek nezvyklého, expresivního charakteru (*aj, ej*).⁵⁷

V dnešní době však můžeme také tvrdit, že velké množství uživatelů jazyka je zvyklé na anglické výrazy, jsou schopni v anglickém jazyce komunikovat, případně mají alespoň malou uživatelskou znalost tohoto jazyka. Rejzek (1993, s. 26-30) dále říká, že nová pravopisná podoba vzniká v podstatě dvěma způsoby, buď vychází z původní grafické podoby, nebo je základem výslovnost, již se přizpůsobuje grafická podoba.

„V komunikaci na chatu se lze také setkat s původními citátovými anglickými výrazy, jejichž užití působí nezvykle a některé z nich by bylo možné označit za xenismy ve významu intencionální imitace cizosti. Slova česká (nebo zdomácnělá) jsou nahrazována výrazy anglickými v základním tvaru.“⁵⁸ Dochází tedy v podstatě prolínání češtiny a angličtiny, přičemž pro tento jev neexistuje žádné opodstatnění z hlediska jazykové funkčnosti. Pisatel může tyto kombinace používat pouze za účelem určitého ozvláštňení, jelikož české ekvivalenty užitých anglických slov jsou v našem jazyce již dávno začleněny (*nakonec jsem docela fresh; já myslela právě, že dneska taky jedeš home; Takže je to nejakej shit co posílala verka?; Taková crew z Křenovky*).

V našich textech se vyskytují téměř výhradně anglicismy, s výjimkou jednoho germanismu (*Jo tj gute*).

Vzhledem k tomu, že analyzované komunikáty pocházejí od mluvčích ve věku mezi dvaceti a třiceti pěti lety, lze říci, že se jedná o generaci, která již angličtinu ovládá, a pisatelé tedy nemají problém s porozuměním ani u lexémů, které zůstávají v původní grafické podobě (*Piknik, nebo shopping. Potřebuju sehnat takovou vec; To byla show, škoda, že si jí moc nepamatuju; cokoliv, klidně shity; Ja to vidím, že si online; Zkusím to vygooglit; no já se drillim; vcera nam jeden kluk koupil asi 5 cheesburgru*). Slova tedy sice zůstávají v původní grafické podobě, ale uživatelé na ně aplikují substantivní flexi či verbativní konjugaci.

Dále jsou zaznamenány anglicismy, u nichž se výslovnosti přizpůsobuje grafická podoba (*Radsi sem koukal jen na tricka a cepice.. v tom ofiko sopy toho je; Můžeme dědovi koupit*

⁵⁷ REJZEK, Jirí. K formální adaptaci anglicismů. *Naše řeč* [online]. 1993, **76**(1), 26-30 [cit. 2017-07-05]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7106>

⁵⁸ SVOBODOVÁ, Diana. *Cizojazyčné lexikální přejímky v komunikaci na chatu* [online]. 2007, **90**(2), 67-80 [cit. 2017-07-05]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7933>

ty jeho skejtácký boty; Takze noooo stres; ale na mobajl; onlajn byla tak snad o tom ví; Už se jen dám do „šejpu“ a jdu). U slova *šejpu* uživatel dokonce použil uvozovky, čímž naznačuje, že si je vědom nezvyklosti užití použitého výrazu. Objevila se také anglická věta úmyslně transkribovaná do českého jazyka (*Aj dont nou*), ačkoli se tento způsob běžně neužívá.

U uvedených příkladů si lze povšimnout i variantních podob jednoho lexému, původní anglické slovo *online* se zde objevuje v obou podobách, tedy v původní grafické podobě (*online*) i ve tvaru, který vychází z výslovnosti (*onlajn*).

Objevují se také anglicismy, jejichž vznik je přímo spjat s životem na sociálních sítích nebo by vůbec nevznikly bez nich. Jedná se například o výrazy jako *selfie* nebo *duckface* (*Musíme zejtra do botanicky zahrady nafotit selfie; fotili sme selfičko a ja byl nervozni; udeláme selfička a můžeme jet; A abych nezůstala jenom u selfička; to je duckface, neznas?*). Slovo *selfie* je nesklonné, „[č]eština jako flektivní jazyk přirozeně inklinuje k obcházení nesklonnosti, zvláště v neformálních projevech, a to se v případě *selfie* projevilo vznikem výrazu *selfičko*, jež podle koncovky se zřejmou pravidelností přísluší deklinačnímu typu město“⁵⁹, i v našich textech se tvar *selfičko* objevuje častěji než původní výraz *selfie*. Dvořáčková⁶⁰ ve svém článku dále zmiňuje, že *selfie* je v češtině považováno za neutrum, ale v některých případech se setkáváme i s jeho použitím v ženském rodě, který v archivu *Newton Media*⁶¹ dokonce převažuje. Při analýze jsme se však setkali vždy pouze s neutry, případně se toto slovo objevuje ve větě v takové pozici, že není možné specifikovat rod.

Přímo se vznikem sociálních sítí se pojí výrazy jako *like*, *post*, *share* nebo *seen* (*Prej vás prosí, abyste mu lajkli to video, co tam dával, soutěží s klukama, kdo bude mít víc lajků; Ted' jsem si všimla že na fb je taky aktivni, dal like nejakymu komentari; dává lajk, mam na mi přijet; to uz ti nemuzu ani lajknout prispevek na fb?; třeba už mu někdo řekl, že nemusí lajkovat úplně všechno; uz jsem to tam postla; myslela jsem ze muj post bude popularnejsi; to našeruju a uvidíš; jen klikni na share, to stačí; tak seen a dál nic).* Vidíme, že ze slova *like* vznikají substantiva i verba a objevuje se v původní grafické podobě i v podobě výslovnostní, uživatelé se jej snaží zařadit do českého flektivního i konjugačního systému. Anglicismy *post*, *share* a *seen* už se objevují v mnohem menší

⁵⁹ DVOŘÁČKOVÁ, Věra. Selfie, selfies, selfičko. *Naše řeč*. 2015, **98**(4), 216-220, s. 217

⁶⁰ *tamtéž*, s. 217

⁶¹ *Newton Media* [online]. Dostupné z: <https://www.newtonmedia.cz/cs>

míře, i u nich si však můžeme povšimnout tendence pisatelů zařadit je do našeho flektivního a konjugačního systému.

12.7 Frazémy a idiomy

„Frazém je ustálená anomální kombinace dvou či více prvků (morfémů, slov, kolokací), z nichž jeden bývá členem extrémně omezeného a uzavřeného kolokačního paradigmatu. Používá se i termínu idiom, který označuje sémantické aspekty.“⁶² Pro potřeby naší práce nebudeme tyto dva termíny nijak rozlišovat a zaměříme se spíše na konkrétní typy frazémů. Při třídění frazémů vycházíme z dělení, které používá *Příruční mluvnice češtiny*, tedy na frazémy nevětné, ustálená přirovnání a frazémy větné, z nichž se nadále vyčleňují pořekadla, pranostiky, přísloví a okřídlená slova.⁶³

V textu se objevují klasická přirovnání s využitím příslovce *jako*, případně obecněčeského *jak* (*Díky za záchranu, ale dneska jsem zdravá jak řepa..; dal mi čočku jak malému spratkovi; klidek, dockej casu jako husa klasu; zmalovaná byla jak nějaká coura; úplně jako obrázek; Jojo makam jako bulhar; dotaz jako debil; Toho fakt nezbudim, spí jak zabitej*). Dále jsou zaznamenána pořekadla (*michas jabka s hruskama; Jistota je jistota.; To víš, ve správnej čas, na správnym místě; Kocourek je pryc kocicka bude mit pre; to bude zase děvky, rum a řev*), slovesně-jmenná spojení (*Kort když je někdo na plech; prej at to neberu na lehkou váhu; Tak jim zejtra natrhnete prdele; ta si vždycky myslela že je něco extra; Byl totálně na šrot, on si to asi ani nepamatuje; dal mi čočku jak malému spratkovi*) a přísloví (*stihnul te bozi trest*).

Z uvedených příkladů je zřejmé, že nejčastějšími typy frazémů jsou přirovnání. Zaznamenáno je i prolínání dvou typů frazémů, konkrétně tedy kombinace přirovnání a slovesně-jmenného spojení (*dal mi čočku jak malému spratkovi*). Zajímavá je také aktualizace původního frazémů s monokolokabilním prvkem *Kocour není doma, myši mají pré*, které bylo užito ve spojení *Kocourek je pryc kocicka bude mit pre*, uživatelem je tedy původní frazém pomocí jazykové hry přizpůsoben konkrétní situaci. Zaujala nás také aktualizace frazému *víno, ženy, zpěv*, který byl transponován do frazému na stejné bázi, ale s negativně expresivním nádechem *děvky, rum a řev*.

⁶² CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny*. V Praze: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1743-5, s. 75

⁶³ GREPL, Miroslav, KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Zdenka RUSÍNOVÁ, ed. *Příruční mluvnice češtiny*. Vyd 2., opr. [i.e. 3. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-980-5, s. 71-73

Často se objevuje aktualizace frazému v závislosti na současné situaci, nejčastěji pak politické události nebo souvisí s určitými vlastnostmi, zájmy či majetkem určitého politického činitele (*vyndanej jak zeman; skoro to neustál jak miloš nad klenotama; pěkná řepka Babiška; všude dobře, v takešilandu nejlíp*). První dva uvedené příklady souvisejí s prezidentem Milošem Zemanem a jeho v médiích zmiňovanými sklony k alkoholismu, další s bývalým ministrem financí Andrejem Babišem a v posledním příkladu se naráží na politika Tomia Okamuru.

„V ustálených spojeních slov však mohou fungovat i jména skutečná, lišící se podle lokality také užíváním. Rčení obsahující tyto zeměpisné názvy jsou pak srozumitelná pouze pro obyvatele z daného okolí. Chcete-li totiž vyjádřit, že se můžete z něčeho zbláznit, pak v Praze řeknete, že se můžete dostat do Kateřinek, na Moravě byste putovali do Kroměříže a my tady v Plzni a okolí se můžeme dostat do Dobřan.“⁶⁴ V textech pocházejících z jihozápadočeské podskupiny jsme se setkali s již zmíněnými Dobřany (*nevím, vole, asi zdrhnul z dobřan*) a psychiatrickou léčebnou Lnáře (*asi mu hrabe nechame ho zejtra ve Lnarich*).

Pořekadla, pranostiky a přísloví jsou pro uživatele analyzovaných komunikátů často považovány za archaické, je proto důležité zmínit, že diskutující často užívají tyto frazeologismy s určitou dávkou ironie.

12.8 Vulgarismy

Nový encyklopedický slovník češtiny (2016, s. 2033) dělí vulgarismy na výrazy: a) související se sexuálním aktem či lidskými genitáliemi, b) urážející ženu nebo její chování, c) související s vylučováním, d) označující původně toaletu, e) označující podle zvířat, f) označující podle odumřelých rostlin, g) mající původ v náboženství, h) rasistické nebo odkazující k jiným národům, ch) šovinistické, i) označující zastánce obecně negativně vnímaných či amorálních názorů, j) označující tělesné nebo duševní vady, k) související s výraznými vzhledovými rysy, l) související se zvláštní negativně vnímanou vlastností a m) neologismy.

Vulgarismů se v analyzovaných textech vyskytuje opravdu velké množství. Některé vulgarismy vnímáme jako mírnější, jedná se především o slova *vole* nebo *sakra*, která

⁶⁴ *Frazeologismy se jmény* [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/plzen/jazykovykoutek/_zprava/101701?print=1

jsou často vnímána i ve funkci určitého zvolání a nemusí mít v mluvě či textu za úkol poukázat na rozhořčení mluvčího (*Ty vole, asi ještě nejsem schopna ti ji donést..; Ne, vole, měla to napsaný na čele; Ty vole, ještě že jsme jeli fakt takhle na pohodu domů v ty dvě..; Kolik sis toho objednala, sakra?; Sakra tak to já asi fakt budu doma.*). Například u posledního uvedeného příkladu s *vole* vidíme, že je zde tento výraz zvolen z důvodu vyjádření určité úlevy.

Silnější míru expresivity vnímáme u výrazů *do prdele a kurva*, které však mají v textu často stejnou funkci jako zmíněné *vole*, a můžeme dokonce říci, že by mohl být jeden výraz nahrazen druhým (*Do prdele, já si zapomněla notase; do prdele takhle teda ne; Kurva já chci pryč*). Slovo *kurva* je však také užíváno jako substantivum urážející ženu nebo její chování, mezi další výrazy spadající do této kategorie pak patří například *coura* nebo *děvka* (*Když je to kurva; To teda kurevsky přehání! Hnusná, blbá coura; I chlapi se holt chovají jako děvky*).

Jako vulgarismy s menší mírou expresivity pak vnímáme výrazy spadající do kategorií c) související s vylučováním, d) označující původně toaletu, e) označující podle zvířat a j) označující tělesné nebo duševní vady (*Když chce bejt debil, budu klidně kráva.; Spíš kokot teda; je dementní, ale za tuto klobouček; a já se musím tvářit že nejsem magor; Ja sem debil; Protože je idiot; to je dement hroznej; Kde se toulá, hajzl?; A to ja jsem zarlivej hajzl s komplexem; To je vůl; Tak když ten krypl debilní to není schopný doručit; Nejsem zlej jen todle je totalni krypl; a skoncilo to na hovno?; vcera hral i prerov hovno; Já už jsem si říkala, jestli nejsem retardovaná, když jsem jí tam nemohla najít). U substantiva *krypl* se objevovala pouze chybná varianta s *y*.*

Nejsilnější míru expresivity pak vnímáme u slov, jako jsou *píča, čurák, mrdat* nebo *srát* a variant od nich odvozených (*Kdybych radši psala a nedělala picoviny; A seru na to, jdu na pivo večer; bude v jednání s Lidmama taky pěkněj čurak; Fakt pica; Hlavně že je onlajn curak; Zatím teda prej jen pet minut, ale i tak je to na picu; To je neuveritelny kolikrat jsme pouzily jsi píča; Tak vem tu 7-8 a serem na to; to tam asi bude lidí jako sracek; Se z toho poseru a můžu jet domů; No to je srac ale taky nechápu co dělal 90ti letej týpek v hospodě; Ani nevím, jak jsem to udělala, mačkam sračky; aby šel domů a ne někam dělat další píčoviny; Tohle uz fakt mrdat; To je taková zasrana kráva; Taková mrdka zbytečná; A je to mrdka z krtka; vyjebanec*).

Objevují se i výrazy označující zastánce obecně negativně vnímaných či amorálních názorů (*Ty víš, náckové a koblihy.; Že ty komouši nebyli tak špatný, aspoň dostal každej od kolbenky byt*), ačkoli jsou tyto výrazy chápány jako negativně expresivní, nemyslíme si, že jsou v dnešní době chápány jako vulgarismy.

Přestože se vulgarismů objevuje opravdu velké množství, žádné z nich nejsou neobvyklé nebo málo užívané. Mezi klasicky užívanými vulgarismy se vyskytují i anglicismy (*Jo, cokoliv, klidně shity; fuck it*), které nevnímáme jako natolik expresivní.

Dále nás zaujala určitá forma eufemismu u vulgarismů (*Tady ta vagina nechce abych to udělala dřív než ve 4; Pohlavní orgán jeden, já už se z něj asi pokadim*), kdy je zřejmé, že je pisatel rozhořčen, ale nechce užít tvrdého vulgárního výrazu.

Vulgarismy považujeme za další znak toho, že jsou tyto texty na pomezí psanosti a mluvenosti, jelikož takto silná expresivita je například u jiných primárně psaných funkčních stylů naprosto nepřipustná. Samozřejmě tedy v případě, že v nich vulgarismy nejsou užity účelově, v těchto analyzovaných projevech jde však o čistě spontánní projev aktuální rozhořčenosti pisatele.

12.9 Běžně mluvená čeština

V této části práce se zabýváme slovní zásobou uživatelů na sociálních sítích. Z důvodu, že je pro nás z hlediska zaměření práce důležitější vznik těchto slov a forma jejich užívání, rozhodli jsme se je nedělit na základě vrstev slovní zásoby.

Také jsme narazili na problematiku definice termínů hovorový jazyk, obecná čeština a běžně mluvená čeština. „I když vezmeme v úvahu, že moravská situace s malým vlivem tzv. obecné češtiny způsobuje, že projev realizovaný kombinací prostředků nářečních a spisovných se podobá více projevu spisovnému než texty z oblasti středočeské nebo pražské a že se tedy pojmenování hovorová čeština k označení takových textů celkem hodí, máme za to, že jako hovorovou bychom mohli chápat vůbec češtinu, která se užívá v hovoru, tedy v každodenní komunikaci.“⁶⁵ Na tuto citaci o hovorové češtině navážeme, tím, jak se autorky článku, z něhož jsme čerpali, vyjádřily k pojmu běžně mluvený jazyk. Říkají, že označení běžný jazyk „je už jenom zřídka chápáno jako označení nějakého přesně vymezeného útvaru či variety češtiny, i když už svou poněkud nešťastnou podobou

⁶⁵ MÜLLEROVÁ, Olga a Jana HOFFMANNOVÁ. Čeština spisovná, hovorová, obecná ... a hlavně mluvená (v současné komunikaci a v současném výzkumu). *Slovo a slovesnost* [online]. 1997, 58(1) [cit. 2017-07-05]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=3711>

k takovému chápání může napomáhat.“⁶⁶ Autorky se dále odvolávají na Daneše⁶⁷, který podle nich chápe běžně mluvený jazyk jako každodenní neformální ústní komunikaci.

Z toho vyplývá, že hovorovou češtinu i jazyk běžně mluvený bychom mohli chápat jako prostředky každodenní ústní komunikace. Rozdíl mezi těmito dvěma druhy komunikace by mohl i nadále zůstat v tom, že hovorovou češtinu budeme považovat za mluvenou podobu spisovného jazyka a v běžně mluvené řeči bude výběr prostředků čistě volbou mluvčího, který nebude ničím omezován. Nicméně z našeho pohledu je pojem hovorová čeština poněkud matoucí, máme-li předpokládat, že se jedná o mluvenou varietu spisovné češtiny, jelikož název hovorová v nás vyvolává představu, že si mluvčí během hovoru může zvolit libovolné jazykové prostředky a nebýt vázán normou spisovnosti.

Analyzované výrazy lze zařadit do několika tematických okruhů, nezaznamenali jsme však výrazy, které by se lišily od prostředků užívaných v každodenní komunikaci, ačkoli se někdy objevují například neobvyklé přípony. Nejprve jsme vybírali taková slova, která se svým tvarem lišila od kodifikovaných tvarů, až při jejich zpracování jsme si povšimli, že výrazy lze zařadit do několika kategorií.

Jídlo, pití (*Tak asi dětský sano; tak si udelame takovou grilovacku k obedu; Nebo o neco prichazim a mam prijít na limcu; tohle žrát nebudu ani náhodou; No lamu do sebe piviste a nic moc*)

Zábava, neřesti (*ty hektolitry chlastu už asi nezvládnú; Potřebuju koupit cigára...; Se stavte zítra na cigo?; A když nebudeš moct a bude s chtít partáka na cigo, klidně napis; Ale žrádlo tam psát nechci; Dobře, tak jo, to by slo*)

Setkávání (*Mám dva dny volno žák dáme někdy spicha na cigo ne ale dnes asi pujdu spat; když pojeděš jindy tak si dáme ještě spicha; Ráno jsem nestíhala, musím ještě na byt, tak mi drž fleka, prosím; Klido pido a kdy?*)

Události (*Šla jsi plesat?; Mame mejdlo doma, tak muzete bejt tam; bude asi oficiální zapíječka malýho Kryštůfka*)

Psychické a fyzické stavy, hodnocení (*Prej c neděli byl konec depka kvůli me kvůli me napsal tu zprávu; jsem na nervika; nejak me boli hlavour; Že tě mám vyzvednout nebylo fuk; Je vybordelna, takže zustante ve Strakach*)

⁶⁶ tamtéž

⁶⁷ DANEŠ, F.: *Pojem „spisovného jazyka“ v dnešních společenských podmínkách*. in: *Dynamika současné češtiny z hlediska lingvistické teorie a školské praxe*. UK, Praha 1988, s. 21–29.

Práce, odpočinek, zábava (*já se jdu přesunout k telce; já se jdu přesunout k telce; jdu si jeste lehnout před sichtou; Tak prid maknout sem k nam; nemam moc prachy*)

Počasí (tady chcije uz asi tri hodiny to si pujdu lehnout; to počasí je hnus; Tady ted vubec nic, ve dve prisel chcanec a od ty doby nic)

Ostatní (*Četla jsem zprávy se segrou jeho; tak budem brouzdat na netu; Myslis že když mu napisu že ho ještě ukecam?; Ona se občas courá; Per to do me; Tak ale šup; Koukni se spíš u větví, tam měli docela dobrej matros; Tak si to osefuj a dej vědět*)

Uvedené výrazy jsme tedy rozdělili do osmi skupin, je zřejmé, že se jedná o témata každodenní komunikace.

Ze slovotvorného hlediska nás pak zaujala například augmentativní přípona *-our* u substantiva *hlava* (*nejak me boli hlavour*) nebo deminutivní přípona *-ík* u substantiva *nerv* (*jsem na nervíka*).

12.10 Shrnutí

Kontaktové prostředky jsou uživateli hojně využívány především v mluveném projevu, při analýze jejich spontánních projevů psaných je jich však zaznamenáno taktéž velké množství. Pozdravy se objevují pouze klasické s menšími obměnami nebo deminutivními koncovkami. Oslovení bývají negativně i pozitivně expresivně zabarvená, nikdy to však neznačí špatné vztahy mezi komunikanty. U přezdívek jsme se zaměřili především na jejich zakončení a volbu pisatele mezi *i* a *y*, uživatelé mají totiž často tendenci volit právě *y* i v případě, že to tak není správné. Tyto přezdívky pak vznikají samozřejmě nejčastěji zkrácením jména nebo příjmení uživatele. Mezi kontaktové prostředky jsou zařazeny také enklitické partikule, pisatelé je používají pro zjemnění své otázky a pro vyjádření zájmu o pocity osloveného. Mezi kontaktovémi prostředky jsou pak zmíněny i kontaktové citoslovce a věty zakončené otázkou s použitím částic *jo* a *ne* nebo částice *co*.

Překvapivě je v této kapitole zaznamenáno i poměrně velké množství parazitních výrazů, které jsou stále vnímány jako prvky příznačné pro mluvenost. V této funkci se pak objevují například slova *no*, *jakoby*, *vlastně*, *takže* nebo *víceméně*.

Uživatelé Facebooku mají k dispozici velké množství nástrojů, pomocí nichž mohou vyjadřovat své emoce, i přes to se však v textech stále objevují kontaktové a emocionální interjekce.

U deminutiv se objevují sufixy primární i sekundární, a to zejména u substantiv, zaznamenaný jsou ale například i u adverbii. Augmentativa se vyskytují v mnohem menší míře než deminutiva.

Univerbizace se objevuje ve velké míře, tendence k jazykové ekonomii se tedy v těchto psaných textech projevuje podobně často jako v běžné řeči. Univerbizovány jsou pak výrazy, které spadají mezi témata každodenní komunikace.

U slov cizího původu se objevují výrazy v původním grafické podobě i výrazy, jejichž forma je přizpůsobena výslovnosti. Vyskytují se i takové výrazy, které jsou ve své původní grafické podobě uživateli zařazovány do českého deklinačního či konjugačního systému. Zaznamenáno je také velké množství výrazů spojených se vznikem internetu a sociálních sítí.

Frazémy jsou z velké části tvořeny pomocí adverbia *jako*, objevují se i pořekadla nebo přísloví, pisatelé u nich však používají různé způsoby aktualizace nebo je užívají s určitým nádechem ironie. Frazémy jsou přizpůsobovány například i současné politické situaci. Zaznamenány jsou i frazémy místního charakteru, konkrétně v námi analyzovaných textech se vztahují k blízkým psychiatrickým léčebnám.

Na sociální sítích se objevuje překvapivě velké množství vulgarismů, zaznamenaný jsou takové, které svůj pejorativní nádech téměř ztrácejí (*vole, sakra*), ale výrazy, které mají stále silný expresivní význam. Dále se stále častěji objevují vulgarismy přejaté z jiných jazyků, zejména pak z angličtiny.

Výrazy z běžně mluveného jazyka jsou rozděleny do několika kategorií, všechny tyto kategorie souvisí s každodenními tématy mezilidské komunikace. Je přirozené, že uživatelé jazyka obměňují jen slova, se kterými se běžně setkávají, nikoli pak taková, jež do své slovní zásoby zařazují jen výjimečně.

Na analyzovaných lexikálních prostředcích se opět prokázalo, že do spontánního psaného jazyka pronikají výrazy původně typické pro projevy mluvené.

13. Pravopis

V analyzovaných je zaznamenáno také poměrně velké množství pravopisných chyb. Uživatelům dělá často problémy skloňování osobního zájmena *já* (*mě to nevadí; me je to fuk; zkousel to na mně; budeš mně ale hlídat*), při hodnocení tohoto jevu musíme také přihlížet k tomu, zda uživatel užívá diakritiku, v případě, že by se totiž poslední dva zmíněné příklady objevily bez diakritiky, museli bychom je považovat za správné.

Rozlišování *s/z* je běžným problémem všech pisatelů, nejen těch na sociálních sítích (*z tou tam teda urdite nejdu; s toho se neposeru; nic proste sem zkoncil; Má takový privreny oči a vypadá jak skourenej*), tyto chyby se pak vyskytují v prepozicích i v prefixech.

Chyby v *i – y* se nevyskytují nijak často, ve vyjmenovaných slovech téměř vůbec. Největší množství chyb v psaní *i – y* je zaznamenáno ve shodě podmětu a přísudku (*ty buchty sli před náma a pak najednou zmizly; A proc byste jako neprijely?; tak ty klíce se ani sami neztratili ne?; pochybuju ze za to mohly poradatele; takový krásny stenátka, co k nám pribehli; tak ty světla už stejně nesvítily; nakonec mi fellátka nedorazili*). Na uvedených příkladech vidíme, že uživatelé jsou schopni použít v jednom souvětí se shodným podmětem *i* i *y*. Dále se v textech často objevuje koncovka *i* nebo *y* v zakončení, ačkoli je podmětem neutrum. Zajímavý je poslední uvedený příklad, v němž se vyskytuje anglicismus s českou deminutivní koncovkou *-átka*, uživatel pak v koncovce verba použil *i*, pravděpodobně z toho důvodu, že slovem *fellátka* označuje své přátele.

Dalšími chybami, z nichž vychází špatná volba mezi *i* a *y*, jsou nedostatky uživatelů ve znalosti skloňování adjektiv. Zvláště zajímavé je pro nás hodnocení chyb v nominativu plurálu maskulin typu *mladí muži*, jelikož uživatelé v řeči užívají obecnou češtinu, bylo by pro ně pravděpodobně přirozenější použít v mluveném jazyce spojení *mladý muži*. U variant zakončených například na *t, d, n* se problém nevyskytoval (*byli pěkně mrzutý*), ale uživatelé zřejmě chtějí pravopisná pravidla dodržovat a vlastně neví, jak si s tímto jevem poradit. Objevují se pak spojení jako *jsou to blbí kreténi s takovejma já se bavít nepotřebuju; byli fakt slabi porazoili sme je jak nic; uz jsme doma od doktora, kluci jsou zdravi jako rybicky*, z uvedených příkladů vidíme, že jsou správně skloňována přídavná jména podle vzoru *mladý*, ačkoli bývají následována obecněčeskými jevy (*takovejma, sme, jak*). Toto je například jev, kterým se mluvčí zabývat nemusí.

Častou chybou bylo špatné rozlišení tvarů *my/mi*. Vzhledem k tomu, že u *my/mi* existují oba dva tvary, komunikanti si často chybu neuvědomí. Pisatelé pak častěji užívají tvar

mi, jelikož častěji odkazují k vlastní osobě, nikoli ke skupině (*Mi to jeste promyslime; ale to uz jsme prisli mi; mi uz jo*). *My* namísto *mi* se dokonce ve všech analyzovaných textech vyskytlo pouze jednou.

Psaní velkých a malých písmen jsme nehodnotili, jelikož část komunikantů velká písmena neužívá vůbec a někteří jen sporadicky, ze stejného důvodu jsme se nezaměřovali na správnost užití interpunkce v souvětích.

Zaujal nás také přístup uživatelů k tvorbě kondicionálních tvarů slovesa *být*. V první osobě plurálu se v největší míře objevuje hovorový tvar *bysme* (*jedeme v pátek večer a v neděli ráno bysme měli bejt zase zpátky; Asi bysme jeli na milava na kole kouknout; My bysme tam snad měli jet v pondělí*), následován je spisovným tvarem *bychom* (*Je z finska a tvořili bychom krásný pár; ale že nevim, že bychom se museli domluvit s majitelem; No tak možná bychom to mohli nějak spojit*) a nejméně početné zastoupení má hyperkorektní tvar *by jsme* (*Byla by nejradši, aby jsme vzali Honzika sebou; .ona to byla jen taková zástěrka, aby jsme pokecali; tak to by jsme vyjeli a nejdéle v 7 musíme být zpět*).

U podmiňovacího způsobu ve druhé osobě plurálu se pak hyperkorektní tvary objevují frekventovaněji než u první osoby plurálu (*Vy by jste tam s nami jet nechteli?; to by jste si měli radši odpustit; A co by jste tam jako dělali?*). Samozřejmě jsou také zaznamenány tvary *by sme* a *by ste*, těm jsme se věnujeme z hlediska hláskosloví v předchozí části rozboru.

Zaujalo nás také psaní základních číslovek, řadových číslovek a výrazů složených z číslic a slov (*No to je srac ale taky nechápu co dělal 90ti letej týpek v hospodě; Mam 12% baterky; Je to zatím tak na 70%; Hale asi 24teho.; Jako asi Kren padne kolem 7dme, to můžeš asi až od 18-ti; budu tady do 6ti*). Základní číslovky se samozřejmě v nominativu a akuzativu vyskytují ve správném tvaru, příklonka *-ti* (případně pak *-i*) je však častým problémem pisatelů nejen na sociálních sítích, tyto chyby se vyskytují nejčastěji. Méně frekventované jsou nedostatky v psaní číslovek řadových. Výrazy složené z číslic a slov komunikanti často neovládají, nejčtenější je pak chyba, kdy uživatelé užijí mezeru mezi číslovkou a slovem nadbytečně, nebo ji naopak neumístí, přestože by měli.

13.1 Shrnutí

Mezi nejčastěji zaznamenané chyby patří záměna tvarů *mě* a *mně* a chyby v rozlišování *s/z* v předponách i v předložkách. Chyby v *i – y* se překvapivě velmi málo vyskytují u vyjmenovaných slov, největší frekvence chybovosti je ale zaznamenaná u shody podmětu s přísudkem. Komunikanti mají dále problémy s rozlišováním zájmen *my* a *mi*, většinou používají tvar *mi*.

Při užívání kondicionálních tvarů pisatelé preferují hovorový tvar *bysme*, druhý nejčastější je spisovný tvar *bychom*, ale samozřejmě pisatelé užívají i hyperkorektní tvar *by jsme*, případně ještě vynechávají počáteční *j-* (*by sme*).

V této kapitole je pak pozornost zaměřena i na psaní číslovek, které je velkým problémem nejen komunikantů na sociálních sítích, ale často tuto chybu zaznamenáváme i ve veřejných médiích, proto jsem se rozhodli zařadit do této části i různé tvary a přístup uživatelů k tvorbě číslovek.

14. Korekce

U komunikace na moderních sociálních sítích je důležité vzít v úvahu, zda pisatel k vyjádření užívá svůj mobilní telefon, tablet či počítač, protože i tyto faktory ovlivňují jeho vyjadřování. Děje se tak z toho důvodu, že telefony nám nabízejí různé možnosti automatických oprav, tyto korekce vždy neodpovídají pisatelovu záměru, často se tak stává, že se do textu dostanou bez jeho vědomí, tedy kvůli uživatelově nepozornosti a touze po rychlém vyjádření.

Dále pak zvolené médium ovlivňuje také psaní diakritiky a interpunkce, mnozí uživatelé je využívají při psaní na počítači, ale na telefonu již ne, samozřejmě to může být i naopak, stejně tak nemusí být uživatelé zprostředkujícím médiem ovlivněni vůbec.

14.1 Vlastní korekce

Příklady:

Jak sem ho ztratila ten páře

Párek

Ti to klidně vyforim

Vyfotim

Ale prý je ta soutěž spíš pro děti z dvoujazyčné rodin kdy jeden z řidičů mluví anglicky

*dvoujazyčných

Nebyla to radost ani pro jednoho znát

z nás*

Jelikož ji z toho couha i brycho tak ne

Břicho sakra

Nekoukala a nikam nejdu (nejdeme) se

bez se

To asi vydim jak se to dela

To sem debil - vidim

Prijedeme v patek

teda vlastne zitra

Už jdeš, abysme to stihli

Ještě tam měl bejt někde otazník

Z uvedených příkladů je zřejmé, že pisatelé přistupují ke korekcím vlastních textů různě. Zaznamenali jsme opravy, kdy komunikant pouze napsal chybné slovo bez chyby či překlepu, upozornění na opravu prostřednictvím symbolu hvězdičky a také opravy s vlastním komentářem. U pravopisných chyb je zřejmé, že onen nedostatek samotného uživatele rozhořčil, oprava je pak doplněna o *sakra* nebo sebehodnocení *to sem debil*. V předposledním uvedeném příkladu pak proběhla oprava podobně, jako tomu bývá v mluvené řeči, kdy se pisatel po původním sdělení opravil prostřednictvím dvou za sebou kladených adverbii *teda vlastně*. Pomocí větného dodatku je pak provedena i oprava u posledního příkladu, paradoxně je oprava dokonce delší než věta, které se oprava týká.

14.2 Automatické korekce

Příklady:

*Uz mam **upevněny** mafinek, jen ho ozdobit :D*

*No zatím mam problém se **dvěma**, moc se do nich netrefuji :O*

*Tak se **ruky** bav ☺*

V prvním příkladu autokorekce změnila slovo *upečený* na *upevněny*, ve druhém došlo k záměně slov *dvěma* a *dveřma*, poslední příklad nám ukazuje změnu z *hezky* na *ruky*. Uživatelka, u níž se tento jev vyskytoval nejčastěji, uvedla, že se z její strany jedná o pouhou nedbalost, což je zřejmé i z toho, že v chatové konverzaci tuto chybu ihned opravila, případně na ni sama upozornila později a uvedla cíl svého sdělení na pravou míru. Tyto příklady bychom mohli zařadit i mezi objektivní stylistické faktory, a to z toho důvodu, že se daný uživatel na svůj projev tolik nesoustředí, jelikož si je vědom nevěřejnosti těchto sdělení a svého blízkého vztahu s příjemcem.

14.3 Ovlivnění zprostředkovatelským médiem

Dále se budeme zabývat rozdílem mezi komunikáty psanými na počítači a komunikáty psanými na mobilních telefonech, již zmíněná autokorekce a její vliv na pisatelův projev jsou u nich však stále aktuální.

Příklady: *se tam ejste podivam cca za hodku, ale v katalogu sme ho ennasel; at je enjaka romantika; ja si ymslim; faktz tam ta knizka byla; furt meri enjaky kabat*

Tyto příklady pocházejí z konverzace psané na počítači a je z nich naprosto zřejmé, že má vybraný uživatel problémy s překlipy, úmyslně nepoužívá diakritiku a velká písmena na začátcích vět. Děje se tak pouze v komunikátech, které odesílá ze svého počítače, v konverzacích vedených prostřednictvím mobilního telefonu se tyto nedostatky již nevyskytují. Některé mobilní telefony totiž automaticky nabízejí možnost psaní prvního velkého písmena ve větě a taktéž je zde možnost již zmíněné autokorekce, která bývá tomuto pisateli spíše k užitku a jeho projev je díky ní srozumitelnější.

15. Stylotvorné faktory

15.1 Objektivní stylotvorné faktory

U stylotvorných faktorů jsem se rozhodl zveřejnit jen několik vybraných příkladů a na nich demonstrovat konkrétní poznatky.

15.1.1 Míra připravenosti komunikace

Příklad č. 1:

Takže, po dnešní návštěvě Družby bych Vám ráda sdělila následující... Smlouva ještě sepsána nebyla, bude až poslední týden před plesem, až budeme vědět všechny detaily. Dále se řešil přípitek, čím si budete chtít připíjet. Jeden návrh byl džus s vodkou (kaktusový džus, aby to bylo zelené) a samozřejmě v rozumném poměru, kdo alkohol nebude chtít, nemusí být.

Příklad č. 2:

mě se líbí ta první na tej noze, tak je vytiskni a v pondělí se odhlasujou

já bych to viděla na dopolko ☺

sem blbě počítala, je nás 6 i semnou

První příspěvek byl sdílen veřejně, ačkoli byl určen jen užšímu okruhu uživatelčiných přátel, repliky z druhého příkladu se pak vyskytly v konverzaci soukromé. V prvním příkladu můžeme vidět, že uživatel si na svém projevu dává záležet, důsledně dodržuje velká písmena na začátcích vět, u osobního zájmena *vy* a *i* po stylistické stránce je text upravený. V příkladu číslo 2 si můžeme všimnout, že tentýž uživatel neužívá velká písmena na začátcích vět a dále se vyskytují i pravopisné chyby a prvky obecné češtiny. Minimálně v poslední uvedené větě lze předpokládat, že se jedná o chybu z nedbalosti (*semnou*). Protiklad ve vyjadřování v oficiálních a neoficiálních projevech v rámci sociálních sítí je zde tedy zcela zřejmý. V psaném projevu z grafického hlediska je rozdíl zřetelný na první pohled, přesto se však vyskytují i prvky typické pro mluvený projev, jedná se například o vycpávkové *takže* v úvodu a graficky naznačená pauza pomocí tří teček za první větou.

15.1.2 Charakter adresáta

Příklad č. 1:

A: *Ahoj, už jsi doma?*

B: *Ahoj, ještě ne...*

A: *a kdy přijedeš?*

B: *Nějak večer. Asi v půl 6 nebo v půl 8 ;)*

A: *aha, já myslela že dřív*

Příklad č. 2:

B: *Já nevím, co ti psal ☺ Ale jo, asi přijedu ve 3 ☺*

A: *Básničku*

Že spíš ve vaku

B: *To je šikula :D*

Nějakej lump mi odřel obličej :D

A: *:DDDDDDD*

nene :D

ty ses zase poprala...:D

akorát potvrzuješ moje teze

B: *Ale jen tak zlehka :D*

Z uvedených příkladů je zcela zřejmý postoj k adresátovi. V prvním příkladu komunikuje uživatelka s matkou, styl její konverzace nepůsobí uvolněně, obě pisatelky se pravidelně střídají ve svých krátkých odpovědích.

Ve druhém příkladu se táž komunikantka, pro přehlednost stále označená písmenem B, dorozumívá s člověkem, se kterým ji pojí blízký přátelský vztah, mají spolu pravděpodobně vybudovaný jistý styl předávání informací.

15.1.3 Ráz komunikátu

Jak jsme již zmínili v teoretické části, ráz komunikátu může být oficiální, polooficiální a neoficiální. Pokusíme-li se aplikovat tuto teorii na příspěvky ze sociálních sítí,

odpovídalo by tomu rozlišení status (oficiální) – komentář (polooficiální) – chat (neoficiální).

Pro ukázkou jsme se rozhodli využít komunikáty rozdílného rázu od jednoho komunikanta, abychom měli možnost srovnání. Je důležité zmínit, že tyto ukázkové příspěvky byly vybrány zcela náhodně.

Status: *A pokud Vás láká drsná a krásná příroda, trocha totality z dálky, velký kontrasty a kombinace východu s jihem, tohle je ono. A prej tam roste ekonomika, tak by to za pár let mohlo být úplně jiný.*

Komentář: *No uvidíme, třeba se nakonec donutim, pořád se tam neumím představit.*

Chat: *koukam na dnešní díl... masakr... ten kluk je fakt hpodně chytrej*

Ve statusu, tedy z našeho pohledu oficiálním příspěvkem, se neobjevují překlepy a je dodržena správnost interpunkce i diakritiky. Zajímavé je ovšem prolínání spisovné a obecné češtiny, ačkoli se v koncovkách objevuje změna -é v -í/-ý (*velký kontrasty, mohlo být úplně jiný, prej*), v základu slova tato změna provedena není (*mohlo být*).

U komentáře je zajímavé, že u jednoho verba se objevilo krácení (*donutim*), u druhého však nikoli (*neumím*).

Ve vybraném úryvku z chatu je vidět, že uživatel již na svůj projev tolik nedbá, objevují se malá písmena na začátcích vět, krácení v první osobě indikativu prézenta (*koukam*), změna -ý v -ej (*chytrej*) i překlep (*hpodně*).

Na této ukázce vidíme, že uživatel nevolí jiné prostředky při psaní statusu s oficiálním rázem a při psaní komentáře s rázem polooficiálním. Změna je zřejmá až u ukázky ze soukromé konverzace, kdy se objevují i překlepy a malá písmena na začátcích vět, je tedy zřejmé, že u těchto projevů již není pisatel zcela soustředěný. Na základě této ukázky bychom tedy mohli říci, že v komunikátu s neoficiálním rázem již uživatel na jeho formu tolik nedbá.

Status: *Bereme Sapu útokem aneb Petr je nosičem tašek a já poroučím a utrácím peníze!*

V úterý startujeeeem!

Komentář: *Coze? A ja myslela, ze ti vzali rodice vcera neco s sebou do kapsy.*

Chat: *Nejsem, však já vím, jen to nechápu, asi cerpam do zásoby.*

Ve statusu vidíme v první větě tvarosloví spisovné, neobjevuje se ani krácení samohlásek u sloves. Ve druhé větě se pak objevuje dlužení prostřednictvím multiplikace vokálu *e*, koncové *-e* u první osoby plurálu indikativu přítomného zde však chybí.

U komentáře si lze povšimnout chybějící diakritiky, interpunkce je však zachována.

U neoficiálního úryvku z chaty se diakritika objevuje, ve slově čerpám (*cerpam*) však chybí.

U těchto příkladů jsme nezaznamenali překlepy, zaujalo nás však nedůsledné užívání diakritiky. Předpokládáme, že tyto komunikáty mohou být ovlivněny médiem, skrze které uživatelka komunikuje. Domníváme se tedy, že pisatel užil stejné médium u statusu a chaty, jiné pak u komentáře, což by vysvětlovalo rozdíl v použití diakritiky.

15.1.4 Téma

Téma může být po celou dobu trvání konverzace stejné, může se proměňovat a komunikanti jsou i schopni udržovat konverzaci, v níž se objevuje dokonce několik tematických celků.

A: prej ty smažce chybim

tak uvidíme jestli dojezd vydrží

to by mohlo

já to pak udělám ten další týden

jinak práce schválena

díky

a prosím mrkni na co spolu půjdem na majáles

líbí se mi stay zmrda a tbmk

B: To je dobře

Super, bez výhrad?

Ok

Tak za 5 minut budu na bytě, nedáme cigo?

B: no to ne, výhrady byly

ty jo..zavoláme siu, ale kouřit nebudu

mam bolavý bříško a už jsem umytá

mam ted detox režim

A: To klidně můžeme nechat na zítra

B: v pohodě

klidně dneska

můžu funět jakože kouřim

aby ti to nebylo blbý

A: Ty jsi hodná

Marie ted' asi vaří, budeš mít čas i třeba za 20 minut?

B: jasný

stejně chci aspon těch dvacet minut psát

Na úryvku z této konverzace vidíme prolínání několika témat, komunikantky zde probírají vztah, práci, budoucí plány, telefonát i současnou situaci. Zajímavé je také střídání replik, kdy uživatelka v první části konverzace odešle hned 8 replik, u nichž zmiňuje dokonce několik témat a až poté dochází k odpovědi komunikantky B. Ani uživatelka B pak neodpovídá prostřednictvím jedné zprávy a taktéž jich odesílá hned několik.

Střídání komunikantů a délka jejich projevu se velmi různí, někteří raději užijí delšího několikavětého celku, jiní rozdělí své sdělení do několika celků, ačkoli to není zcela nutné.

A: Ahoj, tak já to ted' napravím a napíšu dřív než za půl roku. Nemám, jsem hroznej lempl, jak vím, že je pořád čas, tak to oddaluju. Pořád tam pracuju a popravdě se trochu nudím. Každopádně mi ted' nabídli, abych tam zůstala na plnej úvazek a asi to vezmu, protože nabídka práce u nás je hrozná bída. Jestli to jen trochu půjde, moc ráda vás uvidím. Co všechno tady máte v plánu? A na jak dlouho přiletíte? A až budeš mít dostudováno, tak budeš dělat přesně co? Mějte se všichni moc krásně a brzy se ozvi.

B: Ahoj, tak ted' už jsi tam v práci naplno? Co tam přesně děláš? Vidět se musíme za každou cenu. Budeme tam od 8.-19.7. asi 4 dny budeme v Praze, kde nám bratranec půjčí byt. Pak chceme po všech hradech, Orlik, Zvíkov, Hluboká, Karlštejn. Krumlov je taky

nutnost a do Terezína chci taky. U nás je moje práce asi jako zdravotnická asistentka. Jako kdybych měla zdrávku. Teď mám práci, že chodím lidi ošetřovat k nim domů, u nás to prý ještě moc není. Tady je v tom nejvíc volnejch míst, ale stejně nejradši bych pracovala v nemocnici. Máte v plánu teď v létě nějakou dovolenou? Já tu mám teď na dva týdny mamku, tak si jí letos užiju až až. Měj se moc krásně a zase se ozvi.

Na těchto dvou příkladech vidíme, že se jedná o konverzaci, která připomíná spíše dřívější formu psaní dopisů. Každá z pisatelek vždy odpoví na otázky z dřívější konverzace a připojí několik otázek vlastních, komunikantky probírají každodenní život i dlouhodobější plány. U komunikátů, které se obvykle vyskytují na sociálních sítích, je však tato forma vcelku neobvyklá a můžeme říci, že zde již nejde o spontánní projevy.

Dále se také objevují komunikáty, během nichž si komunikanti potřebují vyměnit jen několik málo informací.

A: Pusinko za okamžik jsem tam

B: Čekám

A: Jsem před

Pojď si pro mě

A: tak mám vyjít?

B: Určitě

Za jak dlouho tu budeš?

A: 7 minut max

Jsem tu

Obě tyto konverzace vznikly za účelem rychlého potvrzení informací a navazovaly na předchozí domluvy mezi uživateli, prostřednictvím chatu si pak komunikanti pouze vzájemně potvrdili předchozí informace.

15.1.5 Shrnutí

Při analýze stylových faktorů jsme se zaměřili na míru připravenosti komunikace, charakter adresáta, ráz komunikátu a téma. Při zkoumání míry připravenosti komunikace jsme dospěli k závěru, že někteří uživatelé opravdu volí prostředky na základě toho, zda

se jedná o komunikaci veřejnou či neveřejnou. V soukromém chatu používají pisatelé volnější normu, zatímco při veřejném sdílení svůj příspěvek pravděpodobně i několikrát upravují. Ani v běžné mluvě nekomunikujeme s každým mluvčím stejným způsobem, tyto rozdíly jsou zaznamenány i v konverzích na sociálních sítích, kde uživatelé volí prostředky i způsob komunikace v závislosti na charakteru adresáta. U rázu komunikátu jsme jednotlivé způsoby příspěvků na Facebooku analyzovali na základě oficiálnosti či neoficiálnosti komunikace. Méně často jsou zaznamenány překlepy a nedbalá diakritika v příspěvcích neveřejných či méně veřejných. Velice zajímavým je z našeho pohledu téma, jehož zařazení, jak jsme zmínili v teoretické části, bývá často předmětem lingvistických sporů. Zaznamenali jsme dialogy, během nichž se prostřídá v krátkém úseku i několik témat, dále pak konverzace sloužící jen k potvrzení předchozí domluvy, ale i konverzace dlouhé, připomínající epistolární komunikaci.

Z analýzy vybraných stylových faktorů na konkrétní texty, je tedy zřejmé, že někteří mluvčí stále volí prostředky na základě toho, s kým komunikují a zda je jejich příspěvek veřejný či neveřejný. Ve výsledku tedy lze říci, že uživatelé považují normu za volnější v případě neveřejné chatové konverzace, tento závěr je však pravdivý pouze u pisatelů, kterým na jejich projevu alespoň částečně záleží. Setkáváme se i s komunikanty, jejichž projev je nedbalý bez ohledu na to, zda jej sdílejí veřejně, nebo jde jen o konverzaci soukromou. Samozřejmě pak také není možné aplikovat výsledky tohoto výzkumu na všechny uživatele Facebooku, i u uživatele, který dbá na svůj projev se při náhodném výběru komunikátů může objevit více nedostatků ve veřejném projevu než v projevu soukromém.

15.2 Subjektivní stylové faktory

Jak již bylo zmíněno, uživatelé Facebooku nevyužívají pouze soukromou konverzaci, ale mají možnost publikovat své příspěvky na vlastním profilu i na stránkách různých skupin, k těmto příspěvkům pak mohou další uživatelé přidávat své komentáře.

V celé práci jsme se věnovali jedné skupině komunikantů, o nichž jsme měli základní informace týkající se věku a vzdělání. V této části práce se zabýváme anonymními pisateli, o nichž máme pouze ty informace, které nám oni sami sdělí ve svém příspěvku či komentáři.

Rozhodli jsme se zpracovat subjektivní stylové faktory z veřejných skupin a příspěvků, jelikož věříme, že díky tomu obsáhneme širší spektrum komunikantů ze sociálních sítí a tato kapitola pak bude mít větší výpovědní hodnotu.

Tato kapitola vznikla proto, že nás zaujal samotný způsob vyjadřování různých komunikantů, a především pak fakt, že právě subjektivní stylové faktory se liší i v závislosti na skupině, v níž je konkrétní příspěvek sdílen či komentován.

Samozřejmě nemůžeme na základě projevu určit, zda jsou námi určené subjektivní stylové faktory hodnoceny správně a nemáme ani možnost ověření. Pokusíme se však vždy daný úryvek rozebrat a vybrané faktory posoudit.

Prvních několik komentářů bylo vybráno ze skupiny, v níž se shlukují obyvatelé jednoho města a jeho okolí.

A: *Hodně štěstí všem. Už nemam nic posílat.Tak se mnejte krasne ja koncim.Jana*

B: *Mg*

A: *to je co, na mne?*

C: *Mnejte*

A: *Ja jsem napřed hledala levné bydlení a když jsem viděla jak je to tu studené,začala jsem posílat obrázky pro radost,k svátku,pro legraci.Měla jsem na to hezké příspěvky ,tak jsem myslela,že to smysl ma.A že to najednou bude nekumu vadit ,že někoho stim potěším ,je smutné a ja jsem Mg?*

B: *Mg je zkrátka pro anglický výraz my got - můj bože. Že se vám stránka zdá studená? Ona má být předně účelová a informativní. Sluníčka, kytičky a podobný oteplující věci patří na soukromé zdi*

A: *Já už posílat nebudu. Ti kdo mne hezky psali moc děkuji byli jste fan.*

Uživatelka A nasdílela na skupinu fotku s růžemi a komentářem *Hodně štěstí všem. Už nemam nic posílat.Tak se mnejte krasne ja koncim.Jana*. Z jazykového hlediska si lze povšimnout nedostatečné interpunkce a diakritiky, objevuje se také pravopisná chyba, na kterou je uživatelka upozorněna uživatelkou C. Z pohledu subjektivních stylových faktorů se zaměříme na uživatelky A a B. Komunikantka A se za svým příspěvkem podepsala, což je při sdílení příspěvků na Facebooku neobvyklé, jelikož je každý uživatel sdílí pod svým jménem, dále vidíme větší množství nedostatků v písemném projevu,

jedná se o pravopisné i stylistické chyby a překlepy. Není to jistě pravidlem, ale na základě samotného projevu lze soudit intelektuální a rozumovou vyspělost komunikanta a úroveň všeobecného a odborného vzdělání, ani u jednoho z těchto faktorů nepředpokládáme, že je u uživatelky na vysoké úrovni. Projev komunikantky B je pak ze všech hledisek mnohem kvalitnější než projev komunikantky A, z jediného příspěvku je zřejmé, že se komunikantka B na svůj projev soustředí, neobjevují se v něm překlepy ani pravopisné chyby, a i její slovní zásobu lze posoudit jako bohatou.

U uživatelky A můžeme navíc posoudit povahové a mentální vlastnosti komunikanta a osobní sklony, záliby a zvyklosti komunikanta, jelikož se zjednodušeně vyjádřila, že příspěvkem, který vložila proti pravidlům dané skupiny, chtěla pouze ostatní členy potěšit (*obrázky pro radost, k svátku, pro legraci*).

Nyní se zaměříme na stránku, jejíž obsah spravuje sama organizace, a kde se běžní uživatelé mohou pouze vyjadřovat prostřednictvím komentáře pod příspěvkem. Konkrétně jsem se rozhodli zpracovat komentáře uživatelů na veřejně přístupné stránce zpravodajského portálu TN.CZ⁶⁸.

Komunikace na této stránce probíhá jiným způsobem než v uzavřených skupinách. U menších skupin se většinou objeví příspěvek, na nějž reaguje jen několik dalších členů. Na stránkách věnovaných zpravodajství se pak může objevit až několik set jednotlivých reakcí na zmiňovanou událost.

Na stránkách tohoto portálu se objevují různé druhy sdělení a tematické spektrum je opravdu široké, viz články *Hledáte brigádu na léto? Máte šanci, nabídka je opravdu pestrá!* a *Tragédie na Hodonínsku: Při dopravní nehodě zemřeli čtyři lidé*. Uživatelé komunikující na těchto stránkách se většinou impulzivněji vyjadřují k událostem tragickým nebo třeba k politickým skandálům.

Pro rozbor jsme vybrali několik komentářů, které se objevily pod publikovaným článkem s názvem *Itálie nezvládá příliv uprchlíků! Volá o pomoc a zvažuje radikální řešení*.

A: mate uplnou pravdu, strilet je na mori, no fuj, takovejch zbytecnejch penez za municii!!! Vesel bych je na plazich na provaz a narazel na kuly, to je levnejsi a odstrasujici...

B: to už měli udělat dávno, hned na začátku, ono je to nadšení už přešlo, protože to nejsou lidi co zachraňují, ale lidská zvíř, která se neumí vůbec chovat

⁶⁸ TN.CZ. Facebook [online]. [cit. 2017-07-27]. Dostupné z: <https://cs-cz.facebook.com/tn.nova/>

C: Co ta fotka? Zase podprahovy utok na city? Jestli se da Afrika na pochod, jsme vite kde? V Evrope padly platne zakony, pud sebezachovy a cerni mravenci jdou a jdou. Italove je lovi jak odpadky a ted nevedi kam s nimi. Mam husi kuzi z toho, jak je to cele hnusne a naplanovane. To se nam sem nastehuje cela Afrika?

D: ty země je zpět nepřijímají a merkl je k tomu nemůže donutit i když s něma o tom 6 let jedná ,přímořské si do svých výsostných vod nikoho nepustí zejména turecko, trosečník musí být vyloven ,takové je mez. právo , představujete si to jako hurvajš válku

Uprchlíká krize je v současné době často diskutovaným tématem nejen na sociálních sítích. Z prvních tří uvedených příkladů je zřejmé, že tito pisatelé sdílí negativní postoj k přílivu uprchlíků, jejich vyjadřování je silně expresivní, hrubé a útočné. Ze subjektivních stylových faktorů zde můžeme pozorovat životní zkušenosti, kulturní a společenský rozhled, povahové a mentální vlastnosti komunikanta a vztah k adresátovi a vědomí záměrné adresnosti komunikátu. V tomto případě je však komplikované jejich posouzení především při posuzování kulturního a společenského rozhledu. Je zřejmé, že se komunikanti nějakým způsobem o současné dění zajímají, posouzení toho, zda je jejich názor správný či nesprávný, již nejsme schopni objektivně posoudit.

Diskutující D pak nepřichází s hodnocením obsahu příspěvku, ale snaží se ostatním čtenářům a pisatelům vysvětlit situaci na základě svých znalostí.

Ve všech příspěvcích si můžeme povšimnout, že se objevuje již zmíněné vědomí záměrné adresnosti komunikátu, ten je však svým způsobem adresován každému, kdo se zajímá o tematiku zveřejněného příspěvku.

Z hlediska subjektivních stylových faktorů jsme v komunikaci zaznamenali i další subjektivní stylové faktory, rozhodli jsme se je již nezařazovat ke konkrétním stránkám či skupinám.

Momentální fyzický a psychický stav uživatele:

To dost možná jo. jsem zrala se sbalit a jet někam dp zahraničí,aspoň bv tu kolem sebe nemela dementy! Na co amm čekat,a pak prijdu do práce včera,a jak jsem si byla stěžovat,tak mám smeny ještě horší a dneska js po noční,volaji mi ze jedna je v nemocnici gak alm xitra denní.

Fyzický a psychický stav komunikanta lze kromě obsahu projevu rozeznat díky touze po rychlém sdělení, a s tím spojených nedostatků, zde se jedná především o překlepy.

Uživatelka je zřejmě rozrušená a pravděpodobně věří, že svěřením se s jejími problémy ostatním jí přinese úlevu.

Intelektuální a rozumová vyspělost komunikanta, životní zkušenosti, kulturní a společenský rozhled a úroveň všeobecného a odborného vzdělání:

Byla položena otázka, zda se dalajláma o sobě domnívá, že je převtělením bódhisattvy Avalókitéšvary nebo jistého brahmínského chlapce, současníka Buddhy Šákjamuniho?

Toto téma je velice zajímavé. GM je demokratizující technologií, její aplikace se stává progresivně jednodušší a rychlejší, třeba v případě nástroje CRISPR-Cas9. Uvidíme, jak civilizace ukočíruje svoji kreativitu s evolučními následky.

Z uvedených příkladů je zřejmé, že uživatelé, kteří se vyjadřovali k tématům mají široký kulturní rozhled, a především u druhého příspěvku se můžeme oprávněně domnívat, že pisatel je schopen fundovaně reagovat díky odbornému vzdělání v potřebném oboru.

Rozumová a intelektuální vyspělost komunikanta:

A zena ma dany v zivote jiny priority nez chlast to jako by jsi nalil do benzinaku naftu jak to asi muze dopadnout :) No a na to ja mam svuj lek k nevnimani staci ti par znamosti pro z nich delat zivotni starosti tech ma nekdo docela dost tak mu stacej a to jsem otec dvou deti musis byt v dnesni dobe na emoce pes nebo te dojebou.

Z tohoto příspěvku pak můžeme soudit, že rozumová a intelektuální vyspělost komunikant nebude na nijak vysoké úrovni, kromě pravopisných chyb a chybějící interpunkce si lze povšimnout i nekoherence textu.

15.2.1 Shrnutí

Ze subjektivních stylových faktorů bylo možné u příspěvků posoudit intelektuální a rozumovou vyspělost komunikanta, životní zkušenosti, kulturní a společenský rozhled, úroveň všeobecného a odborného vzdělání, povahové a mentální vlastnosti komunikanta, jeho momentální fyzický a psychický stav, vědomí záměrné adresnosti komunikátu a osobní sklony, záliby a zvyklosti komunikanta. Uživatelé se také často potýkají s nedostatečnou schopností se vyjadřovat. Hodnotili jsme tyto faktory na základě sdílených příspěvků, toto hodnocení však nemusí být zcela odpovídající, zvláště proto, že jsme se vždy soustředili pouze na jeden krátký příspěvek jednoho neznámého komunikanta.

Závěr

Současná komunikace probíhá z velké části prostřednictvím internetu, lidé k tomu pak využívají různé sítě a různá komunikační média. Z tohoto důvodu je předmětem zkoumání této diplomové práce jazyk a styl komunikace na sociální síti Facebook. Způsoby dorozumívání se velmi rychle vyvíjí, během několika málo let jsme se od dopisů a telegramů dostali ke zprostředkovávání komunikace skrze internetová média.

Tento posun se samozřejmě projevuje v rychlosti předávání informací soukromých i veřejných. Ve sféře soukromých projevů pak registrujeme posuny v jazyce, které jsou často způsobeny tím, že uživatel má možnost sdílet svůj text s dalšími osobami během několika málo vteřin. Proto nepředpokládáme, že by si uživatel svůj text kontroloval, jako tomu mohlo být například při psaní dopisů, které se po napsání odesílaly třeba i za několik hodin. Jedním z konstituujících faktorů těchto komunikátů je spontánnost, pisatelé již nevěnují mnoho pozornosti formě svých sdělení a v touze po rychlém vyjádření obsahu vzniklé nedostatky ignorují, případně si jich vůbec nepovšimnou.

Materiál k analýze byl nashromážděn během let 2010–2017 od mluvčích ve věku 20–35, jejichž vzdělání je středoškolské nebo vyšší, poměr mužů a žen je v podstatě vyvážený. Z velkého množství konverzačních replik byly vybrány jen některé, volili jsme však do analýzy takové příklady, jejichž obdobné varianty se v textech vyskytovaly s vysokou frekvencí. Některé jevy pak zmiňujeme také proto, že jsme jejich výskyt neočekávali a považujeme je často za aktualizované a inovativní.

V teoretické části této práce se samozřejmě zabýváme funkčním stylem prostěsdělovacím, který považujeme za základ těchto komunikátů. V této části práce jsou pak zmíněny i vybrané názory předních lingvistů zabývajících se problematikou internetové komunikace. Čechová na internetové komunikáty nahlíží jako na psané projevy funkčního stylu prostěsdělovacího, mluvené a psané projevy tohoto stylu vymezuje prostřednictvím jednoho společného faktoru, kterým je spontánnost. Čmejrková a Čechová se bohužel zabývají spíše e-mailovou komunikací a komunikací, která se vyskytuje v dřívějších formách chatu, kde docházelo k interakci mezi dvěma či více anonymními pisateli. I v těchto konverzacích se samozřejmě mohou projevit mluvenostní rysy.

Z hlediska pohledu na zmiňované texty jsme navrhli tři přístupy, které můžeme aplikovat na vybrané projevy vyskytující se na sociálních sítích.

První možný přístup nám nabízí hodnotit zaznamenané projevy v závislosti na funkčním stylu prostěsdělovacím a přistupovat k němu jako k psané varietě tohoto stylu.

Dále lze tyto spontánní a neoficiální komunikáty (mluvený i psaný) chápat jako dva podstyly funkčního stylu prostěsdělovacího, tyto dva podstyly by pak nebyly v hierarchickém postavení, nýbrž by si byly rovny, protože vychází ze stejného základu, tedy z obecné češtiny. S touto tezí se prolíná i tvrzení Čechové, že konstituujícím faktorem komunikátů prostěsdělovacího funkčního stylu je spontánnost, z níž by vycházely oba rovnocenné podstyly.

U poslední navržené metody by se zcela změnil přístup k chápání všech funkčních stylů a vycházeli bychom ze sestavy čtyř parametrů podle Deborah DuBartellové, kterými jsou substance, materiál, modality a varieta. V případě spontánních mluvených a psaných komunikátů dojdeme ke shodě v modalitě a varietě. Tento přístup souvisí s objektivními stylovými faktory, které považujeme za velmi praktické v případném budoucím hodnocení těchto komunikátů.

Praktická část je rozdělena na několik větších celků, za nejstěžejnější považujeme hláskosloví, tvarosloví, lexikum a stylové faktory.

Z hlediska hláskosloví je pozornost zaměřena na kvantitu vokálů, diftongizaci *-ý* v *-ej*, úženi *-é* v *-í*, vypouštění hlásek, zjednodušování souhláskových skupin, vypouštění hlásky *j*- a vkladné *-u-*. Dloužení vokálů se vyskytuje častěji než krácení, častěji je dloužení prováděno prostřednictvím multiplikace vokálu, nikoli jeho nadměrným dloužením. Krácení se objevuje především v singuláru první osoby indikativu přezenta.

Obecněčeskými jevy s častým výskytem jsou diftongizace *-ý* v *-ej* a úženi *-é* v *-í/ý*. Diftongizace se pak objevila v koncovkách i základech slov (*dobrej tejdén*), zatímco úženi je zaznamenáno hlavně v koncovkách (*Je to nějaký malý*).

Výskyt protetického *v-* jsme v textech nepředpokládali, případně jsme se domnívali, že se bude objevovat opravdu sporadicky. Tato teze se na základě analýzy zkoumaných komunikátů potvrdila a tento jev se sice několikrát vyskytl, ale jeho četnost je téměř zanedbatelná.

Dále se v hláskosloví věnujeme zjednodušování souhláskových skupin, to je zaznamenáno u nespisovného tvaru adverbia *vždycky* a u adverbii *vždyť* a *nějak*, případně tedy u pronomina *nějaký*. U příslovce *vždycky* se domníváme, že se nejedná o chybu neintencionální, jelikož se pisatelé často domnívají, že je jimi užitý tvar bez dvou

počátečních hlásek korektní. Jinak je tomu u příslovce *nějak* a zájmena *nějaký*, zde si naopak myslíme, že se jedná o chybu polointencionální, jelikož si je pisatel vědom správného tvaru slova.

Dalším frekventovaným hláskoslovným jevem je vypouštění hlásky *j-* v indikativu přezenta, které se vyskytlo téměř ve všech osobách (*tak sem mu psal ted; tak si to sama slyšela; týden v červenci zřejmě by sme jeli; Za hodinu a půl ste tu; Hranolky uz sou v troube*). Tento jev jsme překvapivě zaznamenávali i u uživatelů, jejichž projev bývá mnohdy téměř bezchybný a výskyt počátečního *j-* bychom u nich předpokládali.

Do hláskoslovné části jsme se rozhodli zařadit také zkracování slov. Abreviaci uživatelé samozřejmě volí kvůli úspoře znaků, a s tím souvisejícímu rychlejšímu vyjádření. Nejfrekventovanějšími zkratkami jsou pak *jj, nn, j, n* a *ok*, jimiž komunikanti dají najevo souhlas či nesouhlas s druhým uživatelem.

V rámci shrnutí hláskoslovných jevů můžeme říci, že se vyskytovaly rysy typické pro mlúvenost a nahrazování spisovných prvků obecněčeskými je zde naprosto zřejmé. Samozřejmě se tak neděje u všech komunikantů, málokdo však užívá hláskosloví důsledně spisovné a často se pak projevuje prolínání obou těchto rovin. Výskyt obecněčeských prvků je však až překvapivě vysoký.

V morfologické analýze jsou zkoumány tyto jevy: koncovka *-ma* v 7. pádu plurálu všech typů substantiv, adjektiv a zájmen, vynechání koncového *-l* v přičestí minulém po souhlásce, vynechávání koncového *-e* v první osobě plurálu, přičestí *l-ové* sloves 2. třídy s kmenem *-nu-* (stejně tak i u deverbativních adjektiv z přičestí), zakončení komparativu adverbíí na *-jc* a realizace skupiny *-ovice, -ovic jako -ojice > -ojce, -ojc, -ejc* nebo *-ouce*.

Nejfrekventovaněji se z vybraných morfologických jevů vyskytuje koncovka *-ma*, v rozboru je zaznamenána i duplikace této koncovky (*lidmama*), zde se lze domnívat, že se jedná o určitou hru s jazykem či o pokus o jazykovou aktualizaci.

S podobnou frekvencí se pak objevuje vynechání koncového *-l* a vynechání koncového *-e*, méně častější je výskyt kmene *-nu-* v přičestích sloves a z nich vzniklých adjektiv.

Vzhledem k tomu, že se jedná o mluvčí z jihozápadočeské nářeční podskupiny, zaznamenáváme i jev typický pro tuto oblast, a tím je zakončení názvů měst na *-ouc* a *-ejc*.

Z morfológického hľadiska se, stejně jako v hláskosloví, opět objevují prvky typické pro mluvený jazyk.

Nejobsáhlejší a jazykově nejbohatší je část lexikální. Zde je pozornost zaměřena nejprve na kontaktné prostředky, mezi něž jsou zařazeny pozdravy, oslovení, přezdívky a enklitické partikule.

U pozdravů se vyskytuje jen několik základních pozdravů a jejich různých, nikoli však výrazných, aktualizací. Kromě klasického oslovení jménem či použitím domácí podoby jména se objevují i expresivně zbarvené výrazy. Zajímavé je pak užití negativně zbarvených výrazů ve funkci naznačení bližšího vztahu komunikantů (*ty hovad'áku, to nemyslíš vážně; Mentale, tak ja uz nevim co sem psala...; tak jak večer tupoune?*), frekventuální výskyt pozitivně zbarvených výrazů je samozřejmě mnohem častější.

U zkoumání přezdívek jsme se z důvodu zachování anonymity rozhodli nezveřejňovat konkrétní jména, v závěru však vyvozujeme, že uživatelé mají silnou tendenci užívat v zakončení u přezdívek *y*.

Enklitické partikule jsou pak pisateli často užívány ke zjemnění textu či vyjádření osobního zájmu o tazajícího se komunikanta. Nejčastěji se postfix *-pak* vyskytuje u zájmen *co*, *proč* a *jak*, objevuje se i nářeční varianta postfixu s *-pa*.

Dalšími zaznamenanými kontaktními prostředky jsou kontaktní citoslovce jako například zaznamenané *hele*, dále pak částice a citoslovce s výzvou k vyjádření souhlasu či nesouhlasu, ty jsou kladeny na konec věty se stoupavou intonací (*jo?*, *ne?*, *co?*).

Parazitní výrazy jsou typickým jevem u mluvených textů funkčního stylu prostědělovacího, překvapivě je však ve velké míře užívají i komunikanti na sociálních sítích. Tento fakt je závažný z toho důvodu, že v mluveném jazyce se tyto prvky využívají z důvodu oddálení výpovědi, což v jazyce psaném není nutné. Na příkladech parazitních výrazů je tedy jasně demonstrováno, že pisatelé, ač možná nevědomě, vkládají do svých psaných projevů i mluvenostní prvky, které k vyjádření nejsou nezbytné, dokonce nemají v textu téměř žádnou funkci.

K vyjádření pocitů můžeme na sociálních sítích použít například emotikony, i přesto se komunikanti uchylují k vyjádření smíchu prostřednictvím interjekcí, je však nutné zmínit, že tyto prostředky často používají s určitou dávkou ironie. Dále se nejčastěji vyskytují interjekce kontaktní a emocionální.

Uživatelé v textech často používají deminutiva, kromě klasických deminutiv s primárními či sekundárními příponami se objevují i slova s větší mírou zdobnosti, než je zvykem, či přípony pojící se ke slovům či slovním druhům, u nichž to není zcela obvyklé (*chvililinka, lahvinka, maličkato*). Výskyt augmentativ byl v komparaci s četností deminutiv výrazně nižší. Augmentativní přípony se pak pojí i k vulgarismům, ačkoli tato slova již expresivní zabarvení mají (*megakretén, čuráčisko*).

Univerbizované výrazy jsou pisateli užívány poměrně často, jedná se o prostředek jazykové ekonomie, a proto je tato tendence naprosto logická. Kromě univerbizovaných výrazů týkajících se každodenního života je zaznamenáno velké množství výrazů ze studentského prostředí.

V textech se vyskytují anglicismy v původní grafické podobě bez skloňování (*jsem fresh, to byla show*), ale objevuje se u nich i substantivní flexe (*klidně shity*) a verbativní konjugace (*drillim, vygooglit*). U dalších anglicismů se grafická podoba přizpůsobuje výslovnosti (*skejťácký boty, mobajl, onlajn*).

Se vznikem sociálních sítí souvisí také vznik vlastního souboru prostředků. Konkrétně k Facebooku se pak váže vznik výrazu *like*, dále k nám díky užívání sociálních sítí pronikly anglické výrazy *share, post* nebo *selfie*. Tyto prostředky se v některých případech přizpůsobují českému jazykovému systému (*lajknout, klikni na share, postni to tam, selfička*).

Z frazémů se s největší frekvencí objevují přirovnání (*zdravá jak řepa, jako obrázek, makam jako bulhar*), v menší míře pak pořekadla (*jistota je jistota, michas jabka s hruskama*) a slovesně jmenná spojení (*bejt na plech, dal mi čočku, at to neberu na lehkou váhu*), přísloví se téměř nevyskytují (*stihnul te bozi trest*). Komunikanti frazémy často užívají s určitou mírou ironie, jelikož je již považují za prostředky archaické. Zaznamenáváme v tomto směru také určitou míru aktualizace (*Kocourek je pryc kocicka bude mit pre; děvky, rum a řev*). Dále uživatelé aktualizují frazémy, do nichž vkládají politickou tematiku (*vyndanej jak zeman; všude dobře, v takešilandu nejlíp*).

V analyzovaných konverzacích se objevilo až překvapivě velké množství vulgarismů, kromě slova *vole*, které dnes již téměř ztrácí svůj pejorativní nádech, se vyskytovala naopak i slova silně expresivní (*čurák, píča, srát, mrdat*). Za vulgarismy s menší mírou expresivity pak považujeme například slova jako *hovno, sakra, debil* nebo *hajzl*. Objevují se také vulgarismy anglické (*shity, fuck it*), vzhledem k tomu, že nepocházejí z našeho

rodného jazyka, vnímáme i u nich míru pejorativnosti jako nižší. U vulgarismů zaznamenáváme i eufemismy (*ta vagína, pohlavní orgán, se z něj pokadim*).

Výrazy z běžně mluveného jazyka jsou v práci rozděleny do několika kategorií, všechny je však může označit za součást každodenní komunikace. Lze pak tedy říci, že mluvenostní nádech mají slova užívaná v běžné mezilidské komunikaci (*dáme spicha, drž mi fleka, depka, pred sichtou*), nikoli pak slova, která se v naší slovní zásobě objevují s nižší frekvencí.

Z hlediska pravopisu dělají uživatelé chyby nejčastěji u skloňování osobního zájmena *já* a při rozlišování *s/z*. Překvapivě málo chyb je zaznamenáno v psaní *i – y* ve vyjmenovaných slovech, více nedostatků se naopak objevuje v koncovkách u shody podmětu s přísudkem. V pravopisné části práce jsme se rozhodli zaměřit se i na užívání kondicionálových tvarů, uživatelé používají tvary spisovné, nespisovné i hyperkorektní. Hyperkorektních tvarů se vyskytuje nejméně, čteněji jsou pak zastoupeny tvary spisovné a nejčastěji volí uživatelé tvary hovorové. Komunikanti pak mají velké nedostatky v psaní správných tvarů číslovek.

V analyzovaných textech se vyskytují dva druhy korekcí, vlastní a automatické. Korekce vlastního textu provádí pisatelé pouze vložením správného tvaru slova nebo vložením správného tvaru slova, jemuž předchází vložení znaku *, případně jej tento znak následuje. Dále pak uživatelé vkládají ke korekcím i krátké komentáře (*břicho sakra, to sem debil – vidim*). Pozornost je zaměřena i na opravy automatické, které jsou uživateli nabízeny zprostředkovatelským médiem. V této části se zaměřujeme také na ovlivnění samotným zprostředkovatelským médiem, zde si můžeme povšimnout, že například překlepy se objevují častěji, když uživatel píše na počítači, chyby pak vznikají právě proto, že zde nejsou pisateli nabízeny automatické opravy textu.

V závěru práce se zabýváme subjektivními i objektivními stylovými faktory, na nichž demonstrujeme především přístup uživatelů k textu v různých rovinách. U objektivních stylových faktorů si při zkoumání textů můžeme povšimnout, že veřejný projev některých uživatelů se diferuje od projevu neverejného. Při analýze přístupu komunikanta k adresátovi vidíme, že se v závislosti na adresátovi mění nejen styl komunikace, ale i výběr jazykových prostředků. Oficiálnost, polooficiálnost a neoficiálnost je pak demonstrována na příspěvcích uživatelů, kdy byl u jednoho uživatele vybrán náhodný status (projev oficiální), komentář (polooficiální) a úryvek z konverzace (neoficiální).

Zde lze pozorovat rozdíly mezi těmito druhy komunikátů, v případě, že pisatel alespoň částečně dbá na svůj projev, v jeho stusech pak logicky zaznamenáváme méně nedostatků než v chatu. Rozdíl je také v tom, že uživatelé například ve statusu diakritiku užívají, v neoficiální komunikaci je její užití spíše nedbalé.

Na závěr se v rámci stylových faktorů zabýváme tématem. Množství témat nebo jen množství sdíleného textu při jednom odeslání se u uživatelů často liší. Setkáme se tedy s konverzacemi připomínajícími dopisy, kdy si uživatelé například svěřují množství událostí za několik posledních měsíců, ale objevují se i takové projevy, kdy si uživatelé například jen potvrdí předchozí domluvu pomocí několika málo slov.

U subjektivních stylových faktorů se zaměřujeme na jinou skupinu uživatelů, než jak tomu bylo v přechodných kapitolách. Na základě jejich příspěvků či komentářů pak demonstrujeme, které subjektivní stylové faktory lze na daných komunikátech identifikovat.

Je nutné zmínit, že veškeré komunikáty u analýzy stylových faktorů byly vybrány náhodně, tudíž samozřejmě nemají jasnou výpovědní hodnotu pro veškeré komunikáty na sociálních sítích. Nicméně by bylo jistě zajímavé se na tuto problematiku zaměřit obsáhleji.

V praktické části je bezpochyby prokázáno, že do analyzovaných komunikátů pronikla obecná čeština i další mluvenostní prvky, stírání hranic mezi spontánními mluvenými a psanými projevy je zřejmé. Všichni uživatelé samozřejmě neuvívají pouze prvků mluvenostních, nezaznamenali jsme však ani takového uživatele, jehož projev by byl důsledně spisovný. Na základě analyzovaného materiálu můžeme tedy potvrdit původní tezi, že se jedná o psané texty funkčního stylu prostěsdělovacího.

Bibliografie

Zdroj materiálu pro jazykové analýzy

www.facebook.com

Tištěné zdroje

- 1) CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny*. V Praze: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1743-5.
- 2) ČECHOVÁ, Marie. *Čeština - řeč a jazyk*. 2., přeprac. vyd. Praha: ISV, 2000. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-85866-57-9.
- 3) ČECHOVÁ, Marie. *Čeština - řeč a jazyk*. 3., rozš. a upr. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7235-413-9.
- 4) ČECHOVÁ, Marie. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV, 1997. Jazykověda. ISBN 80-85866-21-8.
- 5) ČECHOVÁ, Marie, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná stylistika*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-961-4.
- 6) ČERMÁK, František. *Lexikon a sémantika*. Praha: Lidové noviny, 2010. ISBN 978-80-7422-020-3.
- 7) ČMEJRKOVÁ, Světlá. E-čeština (4–14) in *Čeština doma a ve světě*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, **XIV**. ISSN 1210-9339.
- 8) DANEŠ, F.: Pojem „spisovného jazyka“ v dnešních společenských podmínkách. In: *Dynamika současné češtiny z hlediska lingvistické teorie a školské praxe*. UK, Praha 1988, s. 21–29.
- 9) DuBARTELL, D. Language and Technological Medi: Devising Parameters for the Relationship between Speech and Writing. In *Writing vs Speaking*. Tübingen: Gunter Narr Verlag, 1994, s. 167–174
- 10) DVOŘÁČKOVÁ, Věra. Selfie, selfies, selfičko. *Naše řeč*. 2015, **98**(4), 216-220.
- 11) GREPL, Miroslav, KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Zdenka RUSÍNOVÁ, ed. *Příruční mluvnice češtiny*. Vyd 2., opr. [i.e. 3. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-980-5.
- 12) HOFFMANNOVÁ, Jana, Jiří HOMOLÁČ, Eliška CHVALOVSKÁ, Lucie JÍLKOVÁ, Petr KADERKA, Petr MAREŠ a Kamila MRÁZKOVÁ. *Stylistika mluvené a psané češtiny*. Praha: Academia, 2016. Lingvistika (Academia). ISBN 978-80-200-2566-1.

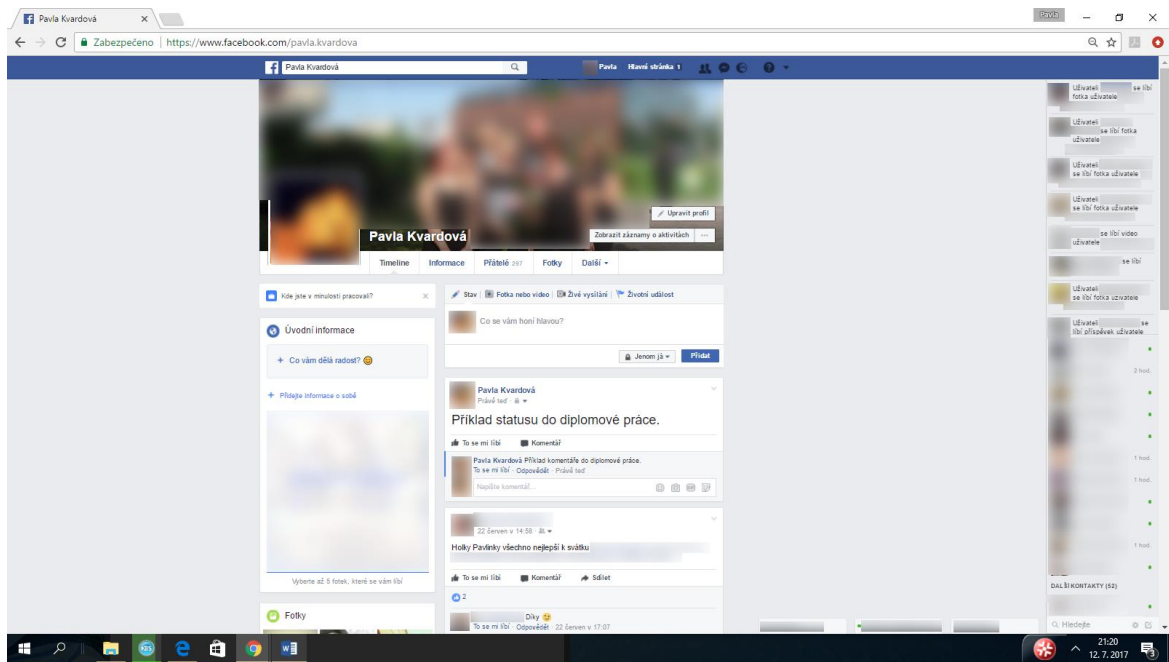
- 13) HUGO, Jan, ed. *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost : historie a původ slov*. 3., rozš. vyd. Praha: Maxdorf, c2009. ISBN 978-80-7345-198-1.
- 14) CHLOUPEK, Jan. *Stylistika češtiny*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1991. Učebnice pro vysoké školy. ISBN 80-04-23302-3.
- 15) CHROMÝ, Jan. Vachkovo pojetí psaného jazyka v kontrastu s běžnou (nejen internetovou) komunikací. (53-57) in *Čeština doma a ve světě*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, **XIV**. ISSN 1210-9339.
- 16) KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ, ed. *Nový encyklopedický slovník češtiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2016. ISBN 978-80-7422-481-2.
- 17) KOŘENSKÝ Jan. Sémiotické parametry vývoje mezilidské komunikace. in JAKLOVÁ, Alena, ed. *Komunikace - styl - text: sborník z mezinárodní lingvistické konference: České Budějovice, 20.-22. září 2005*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta, Ústav bohemistiky, 2006. ISBN 80-7040-819-7.
- 18) KULHÁNKOVÁ, Hana a Jakub ČAMEK. *Fenomén facebook*. Kladno: Jakub Čamek, 2010. ISBN 978-80-904764-0-0.
- 19) MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika češtiny*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4973-4.
- 20) PETR, Jan. *Mluvnice češtiny. 1, Fonetika, fonologie, morfologie a morfemika, tvoření slov*. Vyd. 1. Praha : Academia, 1986
- 21) THOMPSON, John B. *Média a modernita: sociální teorie médií*. Praha: Karolinum, 2004. Mediální studia. ISBN 80-246-0652-6.

Elektronické zdroje

- 22) *Čeština v síti: Psanost či mluvenost? (O stylu e-mailového dialogu)* [online]. 1997, **80**(5) [cit. 2017-07-05]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7410>
- 23) Domácké podoby rodných jmen (Klárinka, Luki/Luky). *Internetová jazyková příručka* [online]. [cit. 2017-07-27]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=743>
- 24) *Frazeologismy se jmény* [online]. 2004 [cit. 2017-07-05]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/plzen/jazykovykoutek/_zprava/101701?print=1

- 25) *Historie internetu* [online]. [cit. 2017-07-05]. Dostupné z:
<https://www.jaknainternet.cz/page/1205/historie-internetu/>
- 26) HLADKÁ, Zdeňka. Pravopis v současné korespondenci mladých lidí (na materiálu tradičních dopisů, e-mailů a SMS). *Naše řeč* [online]. 2006, **86**(2) [cit. 2017-07-27]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7880>
- 27) HLADKÁ, Zdeňka. Spisovnost a nespisovnost v jazyce soukromé korespondence (se zřetelem k teritoriální příslušnosti pisatelů). *Naše řeč* [online]. 2001, **84**(5) [cit. 2017-07-27]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7652>
- 28) Internetová jazyková příručka [online]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>
- 29) JAVŮREK, Karel. *Facebook už používají přes 2 miliardy lidí, počet uživatelů největší sociální sítě na světě stále stoupá* [online]. [cit. 2017-07-05]. Dostupné z: <https://connect.zive.cz/bleskovky/facebook-uz-pouziva-pres-2-miliardy-lidi-pocet-uzivatelu-nejvetsi-socialni-site-na-svete-stale-stoupa/sc-321-a-188329/default.aspx>
- 30) *Korpus soukromé korespondence* [online]. [cit. 2017-07-27]. Dostupné z:
<http://ucnk.korpus.cz/dopisy.php>
- 31) MÜLLEROVÁ, Olga a Jana HOFFMANNOVÁ. Čeština spisovná, hovorová, obecná ... a hlavně mluvená (v současné komunikaci a v současném výzkumu). *Slovo a slovesnost* [online]. 1997, **58**(1) [cit. 2017-07-05]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=3711>
- 32) *Newton Media* [online]. Dostupné z: <https://www.newtonmedia.cz/cs>
- 33) *Nový encyklopedický slovník češtiny online* [online]. [cit. 2017-07-05]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/>
- 34) REJZEK, Jiří. K formální adaptaci anglicismů. *Naše řeč* [online]. 1993, **76**(1), 26-30 [cit. 2017-07-05]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7106>
- 35) SVOBODOVÁ, Diana. *Cizojazyčné lexikální přejímky v komunikaci na chatu* [online]. 2007, **90**(2), 67-80 [cit. 2017-07-05]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7933>
- 36) TN.CZ. *Facebook* [online]. [cit. 2017-07-27]. Dostupné z: <https://cs-cz.facebook.com/tn.nova/>

Přílohy

Zdroj: www.facebook.com